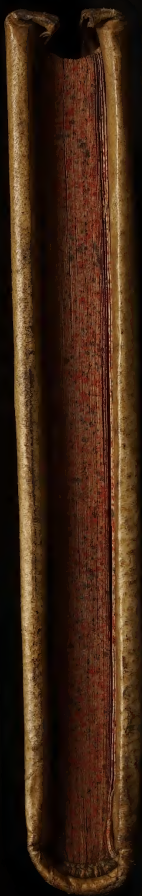
J. A. HÜNERWOLFFII

ANATOMIA PÆONIÆ.

168








WELLCOME
HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

ANATOMIA

PÆONIÆ,

IN QUA

NATALES ET QUALITATES PÆONIÆ, ITEMQUE PRÆPARATIONES ET MEDICAMENTA EX EA VARIA CUM VIRTUTIBUS ET USU AD PLURIMOS HUMANI CORPORIS AFFECTUS EXHIBENTUR.

Autore

JACOBO AUGUSTINO
HÜNERVVOLFFIO, Medic. Licent. & Practico.



ARNSTETI,
TYPIS HENRICI MEURERI,
M. DC. LXXX.

Remedia, naturæ munera, non oſtendere, & in arcanis habere non decet, perfidiæ atq; invidentiæ crimine manifeſto.

ALEXANDER BENEDICTUS.

Aphor. l. 1. c. 1.

Τοῦ Θεοῦ Χειραγωγοῦντος.

PROŒMIUM.

SI deliciarum causâ regnum intramus amænum vegetabilium, & oculos aperimus, in eo tot præclara munera, atque secreta auxilia nobis offert providissima mater Natura, ut ea admirari, & sapientissimum rerum omnium Conditorem suspicere omninò habeamus necessum.

Inter alia se ostentat *Sambucus* in salice nascens, cujus frustula feliciter contra epilepsiam de collo feruntur pendula. vid. *Thom. Bartholinus, Centur. 4. Histor. Anatom. 69.*

Incantamenti instar narium hæmorrhagiam sistit *radix Nigellastri* lingvæ subdita, ut videre est *ex Quadripart. Botan. Simon. Pauli, Class. 2. pag. 94.*

Verbena viridis, de collo suspensa, mirè sanat dolorem capitis vid. *Forestus libr. 9. Observ. 25.*

Polygonum ſub axillis poſitum, jucundè ſolet compeſcere fluxum hæmorrhoidalem, de quo *Ephemer. Germ. Ann.3. Obſerv.23.*

Nec deſunt herbæ vi & naturâ mirabiles in terris remotis; qualis illa eſt herbula, in Malacca & Continentis quibusdam Indiæ locis creſcens, quæ oſſa animalium adeò firmat ac roborat, ut ſi ejus ſucco ſolummodò dentes imbuantur ſilicem in pollinem redigere poſſint. vid. *Iacob. Bontius lib.5. Med. Indor. cap.33.*

E contrariò naſcitur inNorwegia *herbaOsſifraga*,ab Incolis **Been graas** vocata,ita emolliens oſſa jumentorum, quæ illâ veſcuntur, ut ad ambulandum penitusreddantur inepta. Nihilominus conficitur ex eadem ungventum pro glutinandis oſſibus, ut teſtantur *Ephemer. Germ. Ann. 1. Obſerv.38.*

De radice arboris J*aca* hoc occulti memorat India, quòd aphthis puerorum & febri ſalutifera apponatur medela. *E. G. A. 3. Obſ. 294.*

Plura ejusmodi alia commemorare ſuperſedebimus, & in *Pæoniam* conjiciemus oculos, cujus radice collo appenſa puerum quendam â terribili morbo,epilepſiâ,felici eventu liberavit *Galenus lib.6. de ſimpl. med. facultat.* Hanc non facietenus intuebimur tantùm,

tùm, ſed & naturam, vires & facultates, nec non uſum ejus in medicina ſaluberrimum contemplabimur.

Hoc ut præſtare valeamus, Divini Numinis imploramus auxilium.

CAPUT I

Nominalem Pæoniæ definitionem proponit.

CUm nomina rebus explicandis præmittere conveniat, ὀνοματολογίαν præfigemus, & ponemus

I. ETYMOLOGIAM. Pæonia Græciæ ortum ſuum debet, & dicitur Græcè παιωνία, ἀπὸ τοῦ Παιῶνος, præſtantiſſimo Medico antiquo Pæone, qui vulnera Plutonis ab Hercule inflicta juſſu Jovis ſanaviſſe dicitur. *Homer. Iliad. 5.* Sive ab illo, qui apud *Ovidium lib. 1. Metamorph.* ita loquitur:

Inventum Medicina meum eſt, Opiferque per orbem
Dicor, & herbarum ſubjecta potentia nobis.

Sive ab illo, quem Delphi Incolæ ſanitatem precantes invocarunt his verbis:

Ἰὴ Παιάν, Sana Pæan.

II. HOMONYMIAM. In hac occurrit ambiguitas quædam. 1. Ungaria, re-

gio illa opima, & nulli fertilitate fecunda, à rege quodam Macedonum, Pæonis nomine, dicta fuit Pæonia five Pannonia, prout tradit *Hoffm. lib.2. de Med. Officinal. c. 167.* Hinc populi ejus vocari etiam folent Pæones.

Adam Olearius lib. 1. c. 22. de India Orient. peditum meminit haftatorum, & fagittipotentium, qui à peregrinantibus in India conducti exiguâ mercede famulantur, & dicuntur Pionen. Piones autem Afiatici fuere populi, & haud dubiè è Myfia Afiæ illuc migravere, ita dicti ab urbe Pionias, quam condidit Pion. vid. *Lexic. ling. lat. Calepini, in Onomast. propr. nom. lit. P.*

2. Ars medica à Pæone Medico, inventore fuo, Pæonia dici folet.

3. Notavit *Aëtius tetrabibl. 4. ferm. 1. c. 102.* antidotum, in defluxionibus fanandis peculiarem, & veteribus valdè famofam vocabulô παιωνίας.

4. Catapotium (medicamentum, quod juxta *Scribonium Largum cap. 87.* non diluitur, fed ita ut eft devoratur, ab *Hippocrate* γογγύλιον five γογγυλίδιον appellatum) ex myricis fructu & galbano compofitum, nomine *Andrea* Παιώνιον vocari fcribit *Galeno lib. 9. de loc.*

5. Tandem inter alias herbas, quibus olim Pæon Parcarum oravit penfa brevesque colos,

colos, cùm pæonia fuerit præstantissima, hoc accepit retinuitque nomen. Cujus historiam expedituri cognoscemus

III. SYNONYMIAM. Ubi multifariam audit. A Græcis vocatur παιωνία. A *Dioscoride lib.3. Herb. c.48.* γλύκυσις, γλυκυσίδη, obsimilem in malis punicis dulcorem, teste *Theophrasto*. Glycysulam vocat eam *Monhemius tom.2. lib.2. de plant. cap.15. Theodorus Gaza super Theophrast. lib.9. histor. c.9.* Dulcisidam interpretatur. Has nomenclaturas ceu barbaras rejicit, & *Gazæ* versionem ineptam dicit *Hoffmannus l.c.*

Occurrit etiam apud *Dioscoridem, Apulejum,* & alios vocabulum Σεληνόγονον, quod idem est, ac genitura lunæ. Idem Σελήνιον, quòd corniculatæ lunæ speciem involucra seminum referant.

Plura alia à *Trago* aliisque obsoleta traduntur nomina, quorum unum & alterum hîc tantùm adduxisse sat erit.

Δάκτυλος Ἰδαῖος nominatur præcipuè fœmina, eò quòd ejus radices subitò quasi in digitos quosdam dividantur. vid. *Hoffm. l.d. Dodonæus Histor. Stirp. p.194.* Dactylos vocari tradit ob formam æqualem: vel ut *Marcell. Virgil. in Commentar. ad Dioscoridem lib. 3. c.139.* vult, ob parem virtutem dactylo-

 rum,

rum, qui Jovis nutrimentum, gemmæque sacræ precibus exoratæ à gentilibus, fuisse perhibentur.

Aglaophotis, h. e. splendor lucis ab Apulejo & Dioscoride dicitur, cùm sit pulcherrima herba, nec tàm pulchrô nomine indigna. Nullo tamen nocturno lumine nobilem esse, quod de masculæ granis olim dicebatur, refert *Gesnerus in Commentar. de Lun. Herb. & Reb. Noct. Luc. pag. 25.*

Ephialtiam *Aëtius* dicit, quòd gravi affectui, Ephialtei sive incubo, epilepsiæ vel apoplexiæ tristi medeatur nuntio. vid. *Hoffm. lib. 3. Instit Med. c. 90. p. 430.*

Lunarem sive Lunariam *Dodonæus* vocat, quod morbo secundum lunæ conversiones invadenti, epilepsiæ opituletur.

Cynospastum *Plinius lib. 21. c. 17.* hac ratione appellitat, quia à cane famelico alligato radici funiculo prolectoque debeat evelli, de qua historia videatur *AElianus lib. 14. c. 24. & 27.*

Flavius Josephus lib. 7. c. 20. de Bello Judaico vocem habet Baaras, quâ pæoniam designat *Dodonæus l. c.* Volunt autem Baaras ortum ducere ab Hebraico verbo בָּעַר arsit, aut quod asphaltum, sive aquæ fervidæ in loco ejus natali sint; aut quod herba nocturnô splendore veluti ardeat. No-

Nobis *Germanis* dicitur Patônge. Gicht-rose. Pfingstrose. *Danorum* dialecto audit Pion-rose. A *Bohemis* salutatur Piwonka. A *Belgis* Piœnen. Ab *Anglis* Peionie. A *Gallis* Pivoine, Penœsne. Ab *Italis* la Peonia. Ab *Hispanis* Rosa del monte, Rosa albandeira, Albardera.

CAPUT II

Definitionem realem suppeditat.

ABsolutâ nominis indagine, nunc realem definitionem Pæoniæ cum differentiis trademus.

Pæonia est herba, exsurgens à radice crassa, longâ, bifida vel trifida, in glandes divisa in fœmina, succulenta, odore & sapore acri prædita, intus candida, caule rubescente, surculoso, sesquipedem alto, foliis juglandis, floribus rosam magnam puniceam æmulantibus, semine rotundo rubro in siliquis lanuginosis referentibus corniculа luteis apicibus sensim purpurascente, multifariis medicorum usibus inserviens.

Herbam diximus esse pæoniam, quia foliata sine caudice quidem, sed cum caule crescit à radice, cauleque singulis annis semen profert.

Differentia tùm ab aliis herbis, tùm à propriis ſpeciebus facilè pateſcit, ſi botanici conſulantur ſcriptores, noſtrique ſimul adhibeantur ſenſus.

In omnibus ferè herbariis duæ in marem & fœminam diviſæ reperiuntur ſpecies.

Mas agnoſcitur, & à fœmina diſtingvitur 1. radice palmô longâ & digito craſsâ unicâ, rectâ & profundè in terram deſcendente, poſteà verò inæqvaliter ramificante. Fœmina autem plures in radice nigra propagines habet, ſubitoque quaſi in digitos quosdam dividitur. vid. *Remb. Dodon. Hiſt. Stirp. pempt. 2. libr. 1. cap. 32.*

2. Differunt à ſe invicem caule & foliis: in mare enim caulis & foliorum pediculi rubent, ipſaque folia ſunt juglandis folia lata ex pluribus commiſſa, quamvis juxta Dodonæum non tàm multa ad unum nervum aut ῥάχιν ut in juglande cohæreant. Ab aquila botanicorum, *Bauhino*, hæc ſpecies primaria exhibetur foliô nigricante ſplendido. In fœmina verò caulis parum aut nihil rubet, foliaque helleboro albo ſimilia, laciniata & anguſtiora quàm in mare reperiuntur. *Dodon. l. c.*

3. Floribus diſtinguuntur, namque mas florem magis purpureum, ſive ſangvineum emittit, at fœmina pulchrè quidem, plerumque

que tamen dilutius rubet. vid. *Matthiolus*, *Tragus*, & alii.

4. In ſemine orbiculato utriusque ſpeciei nulla ferè occurrit diſcrepantia, niſi quòd fœmellæ, & plenô flore quædam parcè admodum & tardè ſemen proferant; maſcula verò promptius.

5. Florum ſimplicitas & plenitudo, itemque color varius, pro loci ſcilicet genio & temporis mutatione, plures conſtituunt pæoniæ differentias.

Marem & fœminam flore ſimplici exhibent *Bauhinus*, *Cluſius*, & alii.

Peculiarem fœminæ ſpeciem flore ſimplici depingit *Dodonæus l. c.* quæ III eſt apud *Bauhinum*, foliis in virore candidioribus, & aversâ parte etiam albidioribus, floribus minoribus dilutiusque rubentibus, radicibus glandulofis longioribus & tenuioribus, quàm in priori Autoris fœmina. Hæc referente *Penâ*, mare nondum reperto, à nonnullis pro mare habita, & neutra ſive promiſcua, quaſi utriusque particeps eſſet, ſalutata fuit. Si enim quantum ejus è terra adoleſcit aſpicias, marem dicas; ſin evulſas radices, fœminam judices, niſi quòd pleniores & habitiores ſint.

Pæoniam Byzantinam flore admodum rubro inſtar minii *Cluſius in Obſerv. Pannon.* affert,

affert, quam Turcæ, referente *Camerario*, ſatis ὁμωνύμως Schakaik appellant.

Byzantina altera *Cluſii* fert florem dilutè rubentem ſimplicem.

Altera *Camerarij* flore pleno dilutiore & minore, foliis non ita caducis, rarior eſt.

Fœmina flore pleno rubrincarnato reperitur in Horto *Eyſtetenſi.*

Pæoniam fœminam polyanthos *Lobelij* Belgij, hortos ſpecioſo florum incremento, qui duplicatione & fœtura, uti papavera, maximum altheæ hortenſis florem æqvant, & interdum ſuperant, exornare teſtatur *Hiſtor. plantar. gener. Lugdun. l. c.* Quam ſpeciem fortè ex Hiſpania allatam, & primùm Antverpiæ duodecim coronatis unicam emptam fuiſſe tradit *Camerarius* in Horto. Jam verò tanti non æſtimatur, quia ferè in omnibus hortis præcipuis reperitur. Admirationem habet, quod in elegantiſſimo uno ejusmodi flore quingenta folia majora & minora aliquando numerata fuerint.

Pæonia Hiſpanica ſive Pumila, tàm foliis, quàm floribus exiguis, nigroque admodum ſemine modò citatus Autor *l. d.* in medium ſiſtit, quæ apud *Cluſium* III eſt.

Pæonia fœmina exalbido flore pleno, die Fleiſchfarbene VI *Cluſii* eſt.

Pæonia Ochranthemos, i. e. flore palleſcen-

te,

te, & Leucanthemos, i.e. flore candicante, non tamen planè albo, in ante memorato exhibentur horto.

Pæoniam flore albo deliniat *Tabernæmontanus lib. 2. de Herb. cap. 46.*

Pæoniam floribus albis produci in Idæ monte Insulæ Cretæ, vulgoque vocari Psyphedilam, *Bellonius lib. de memorabilibus* refert.

Dodonæus radicem Baaras pæoniæ maris speciem esse voluit, quam *Thomas Bartholinus lib. 1. de luc. animal.* aut *Plinii* nyctegretum, aut illi similem esse credit, lucentemque appellat. *lib. 21. cap. 11.*

Nonnulli grana illa coccinea elegantissima durissimaque, nigrâ maculâ insignita, quæ ex India ad nos mittuntur nominibus Ginge & Abrus, & non tàm in puerorum dentitionibus, febribus & spasmis usurpantur, quam ad ornatum interjectis parvis unionibus è collo & brachiis à formis nobilibus gestantur, propter similitudinem quandam pæoniis annumeravere, iisque pæoniæ Indicæ nomen imposuere. Verùm cùm simile non sit idem, & pisi Americani figura in *Histor. plant. Lugd.* de his testetur, ea pæoniarum ordine meritò excludimus.

CA-

CAPUT III

Veram pæoniam marem producit.

INnotuit ex præcedentibus utriusque pæoniæ speciei diversitas; hinc nemo facilè fidem dabit *Theophrasto*, qui *lib. 9. de Histor. plantar.* unum tantùm pæoniæ genus esse contendit.

Scire autem convenit, quænam sit pæonia mascula vera, tàm anxiè à medentibus quæsita? Hanc *Dioscorides lib. 3. pag. 134.* dicit unâ constare radice, quòd verissimum, omniumque qui de pæonia scripserunt testimonio comprobatum esse notavit *Bodæus à Stapeln*, *Comment. in lib. 9. Hist. Plantar. Theophrasti Eresii, pag. 1048.*

Plinius aliud persvadere conatur. Inquit enim, mas plures habet, quoniam non unâ radice nixus est. Comperimus autem falsam esse hanc Plinianam lectionem, quæ negatione tantùm transpositâ hoc modo emendari debet: mas plures non habet, quoniam unâ radice nixus est vid. *Histor. Plant. Lugd. pag. 857.*

In hac specie *Dioscorides* observat caules & pediculos rubentiores, foliaq; nuci juglandis

dis ſimilia, ex quinque ſolùm, & ſubinde ex tribus commiſſa, quæ juxta *Stapelium l. c. pag. 1044.* latitudinem quatuor digitorum habent. vid. *Flora Marchica Elsholtii pag. 158.* Item *Hort. Reg, Bleſens. Rob. Moriſoni, pag. 150.*

In eadem magnæ purpureæ in ſummo caulium ſuperbiunt roſæ, ſtaminaque ſunt in medio etiam purpurea, ex quibus lutei dependent apices. Siliquæ reperiuntur ibidem inſtar nucis Græcæ, foris lanuginoſæ, quibus per maturitatem apertis, grana coccinea nigra, Ochri ferè magnitudine in conſpectum veniunt, interprete *Dodonæo Stirp. Hiſtor. pempt. 2. l. 1. cap. 32.*

Excellentiſſimus D. D. *Wedelius*, Academiæ Salanæ, & N. C. lumen & ornamentum, ex horto Vinarienſi veram hanc pæoniam marem, notis Dioſcorideis conformem accepit, meq; illius ex ſingulari favore fecit participem.

Seceſſionem à nobis facit *Hieronymus Tragus*, cùm *lib. de Herb. c. 200.* fraxinellam ſive dictamnum album officinarum pæoniam marem dicit.

Eum imitatur *Ioh. Langius*, inquiens *lib. 1. epiſt. med. 74.* quoniam natale ſolum pæonia maſcula, ſupra montium vertices, & intra ſcopulos (quos ignavos conſcendere medicos

dicos tædet) ſibi collocavit, medicis diu ignota fuit: donec ſtudio & operâ medicorum Germaniæ, hanc vulgare eſſe noſtrum dictamnum comperimus.

Verum enim verò celeberrimi illi viri placidum hoc ſuum infirmô probandi mediô ſtabiliunt. Si enim perpendamus fraxinellæ radicem ferè inodoram, ſaporeque adſtringenti deſtitutam: ſi caulem absque adnatis aſperum, foliaque poſitione quadruplo minora ſerrata, & hircum pene olentia: ſi flores odore citrei & arantii pomi, ſiliquasque ſcabro exterius cortice: ſi denique ſemen ejus leve pellucidumque, omninò ipſam pæoniæ mari non quadrare comperiemus. vid. *Hoffm. lib 2. de Med Offic. c 82. Stapel. l. c. p. 1134. Hiſtor. Plant. Lugd. lib. 7. cap. 43.*

CAPUT IV

Locum natalem, collectionem, & electionem pæoniæ exhibet.

NAſcitur Pæonia in montibus altiſſimis, aſperis, præfractiſque umbroſis, teſtibus *Dioſcoride, Plinio.*

Viſa

Viſa fuit eadem in alpibus Cretæ & Siciliæ, teſte *Apulejo.*

Candidam, montis Idæ progeniem, annotavit *Bellonius.*

In Arabiæ marmoribus Perſici lateris egregiam ſpeciem, Marmoritim vocatam germinare, *Ælianus* ſcribit.

Pæoniam marem, quàm Mompelii lunariam appellant, in Averniæ montibus reperiri, foliis, ſiliquis, ſeminibus ac radicibus pæoniæ fœminæ pulchrè congruentem: gigni itidem veram maſculam in montibus propè Comum & Larium lacum, ait *Gesnerus in Commentar. de raris & admirandis herbis pag. 55.*

Marem cum fœmina, vere & æſtate florentem, Genevæ Alpinis & Narbonæ arduis Veganii culminibus, ibidemque ſylvoſis, non procul ab alio celebri monte Lupi dicto ſe ẽ fuiſſe; notiorem tamen fœminam illam in hortis, uſusque frequentioris ibidem populo eſſe *Pena* enarrat.

Ex ſolo remotiori propagata nunc hortos ubivis locorum exornat. Uſitatiſſima autem eſt vulgaris fœmina; quamvis haud rarò etiam plantetur mas, qualem inprimis verum Lindaviæ in mercatoris cujusdam horto omni plantarum genere inſtructiſſimo, foliis ternis binisve juglandium ſimilibus, &

granis rubentibus in filiquis fe vidiſſe commemorat *Geſnerus l, c.*

In Principali horto Vinariæ, marem etjam floruiſſe verum, antè diximus.

Hortus Medicus Altdorffinus, Inclutæ Reipublicæ Norinbergenſis beneficiô adornatus, & ſub inſpectione Excell. D. D. *Mauritii Hoffmanni*, P. P. & Botanici celeberrimi hactenus conſervatus, innumeros inter totus quos parturit orbis flores, quos oculis licuit decerpere quondam, non manibus, diverſas utriusque generis protulit pæonias, de quibus vid. *Catalog. Plantar. Hort. Med. Altdorff. Maur. Hoffm.*

In collectione Pæoniæ tempus conveniens obſervandum eſt, non enim ſemper bonum eſt, inquit *Paracelſus Tract. I. Philoſ. p. m. 309.* herbas colligere, fructus decerpere, & radices eradicare, cùm diverſa ſint anni tempora, & pro diverſitate illorum vires vegetabilium nunc augeantur, nunc minuantur.

Hinc Pæonia, & omnes plantæ balſamicô ſuô tempore in uſus medicos decerpendæ ſunt, hoc eſt, quando ipſarum qualitates maximè vigent, atque colore, odore & ſapore nobis ſe commendant, monente *Schrödero Pharm. Med. Chym. lib. 3. c. 23.*

Flores Pæoniæ menſe Majo, cùm explici-

ti

ti pulchritudine suâ luxuriant, nec tamen marcescunt, commodissimè leguntur. Autumnô matura ejus semina nonnihil sicca, nec excussa colliguntur.

Eodem anni tempore nonnulli etiam radices effodiunt, cùm nempe herba periit, & vis in radices descendit, quod *Dioscoridi* non videtur esse adversum, inculcanti, radices herbarum colligendas esse, cùm folia decidere incipiunt. Quamvis alii malint radices colligere, quando vigorem & maturitatem assecutæ sunt plantæ, credentes, has cum illis simul vigere & maturari. Notandum verò est, radices alias, quæ fiunt maturitate lignosæ, eruendas esse, antequam maturescant: alias verò, quæ maturæ fiunt citra priorem mutationem, (quo in numero radix est pæoniæ,) colligendas esse, ubi maturuerint. Vid. *Schröder. l. c.*

Astrologi, Medicique non inferioris subsellii, cùm in rebus aliis, tùm in radicis pæoniæ collectione, siderum constellationes & influentias diligenter observant, multumque dicunt conducere ad ejus proprietates.

Efficaciorem esse pæoniam collectam inclinante ☽ in ♈ existente, experientiâ sua confirmavit D. *Desgrandspres* apud *Riverium*. Cui Beatus *Rolfincius* suffragatur *Meth. med. spec. Comment. pag. 641.*

D. D. *Wedelius* optimum etiam id tempus putat, ☉ & ☽ in ♈ versantibus, cum faustis inprimis aspectibus ♃/ ♀ vel ☿ij quoque, ☌, ✱li, △no.

Veteres pæoniam noctu collegisse legimus apud *Plinium lib.9. c.9.* occupati enim vanâ superstitione verebantur, ne picus martius, pæoniæ custos, observans interdiu ejus fossores, involatu violento læderet ipsorum oculos; neve iisdem procideret anus.

Quæ de Baara, nonnullorum pæoniâ *Iosephus Histor. de bello Iudaico lib.7. c.25* scribit, ea sunt impiâ fraude plena.

Vallis (inquit) qua civitas Machærus à parte septentrionali cingitur, quidam locus Baaras appellatur, ubi radix eodem nomine gignitur, quæ flammæ quidem similis est colore, circa vesperam verò veluti jubare fulgurans, accedentibus, eamque evellere cupientibus facilis non est; sed tam diu refugit, nec prius manet, quàm siquis urinam muliebrem, vel menstruum sangvinem super eam fundit. Quin etjam tunc, siquis eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autem alio quoque modo sine periculo, qui talis est: Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terrâ sit conditum. Deinde

inde ab ea religant canem, illoque ſequi eum, à quo religatus eſt, cupiente, radix quidem facilè evellitur, canis verò continuò moritur, tanquam ejus vice, à quo herba tollenda erat, traditus. Nullus enim poſteà accipientibus metus eſt. Tantis autem periculis propter unam vim capi eam, operæ pretium eſt. Nam quæ vocantur Dæmonia, peſſimorum hominum ſpiritus, vivis immerſa, eosque necantia, quibus ſubventum non fuerit, hæc citò, etiamſi tantummodò admoveatur ægrotantibus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum &c. Hactenus *Ioſephus*.

De Cynoſpaſto eadem ridicula narrat *Ælianus lib. 14. de Hiſtor. Animal. c. 27.* quæ ideò efficta, populoque inculcata ſunt, teſte *Trago*, ne temerè quis attingere & proſtituere conetur hoc ſtupendum auxilium.

Fabuloſæ autem antiquitati derogamus omnem in eo fidem, potiusque cum *Dodonæo* credimus, pæoniæ fructus & radices ab omnibus quavis horâ diei noctisve, citra ullum oculorum, vel ſedis, vel etiam ipſius vitæ nocumentum effodi poſſe, & colligi.

Collectæ radices, inque partes oblongas diviſæ, loco puro & ſicco aſſervandæ ſunt, non humido ſqualidoque, ne ſitum contrahant & cariem, ſicque diſpergatur & diſſipe-

tur per poros hiantes virtus balſamica.

Flores in umbra ſiccandi, & arculis ligneis reponendi.

Semen etiam aſſervandum loco ſicco vaſculis ligneis, vel vitreatis.

In electione maſcula vera recens, & decenter ſiccata optima eſt. Quia autem hæc ſæpè haberi non poteſt, ejus locô multi recipiunt fœminam vulgarem, ejusque radices ut gratiores, aut pulveres ex ea compoſiti albidiores evadant, decorticant, quamvis ablutio diligens, & abraſio cuticulæ exterioris ſufficere poſſit.

CAPUT V

De Temperamento Pæoniæ, & Fundamentis Chymicis.

CONſiderandum nunc venit Pæoniæ temperamentum, quod unanimi Scriptorum confeſſione calidum eſt & ſiccum.

Fundamenta rationis & experientiæ conſenſus id approbant.

De calore non ſolùm color rubicundus in flore, & coccineus in granis conſpicuus, ſed

ſed etiam ſapor in radice acris & ſubamarus, linguam & fauces non nihil pungens ac titillans, & hic quidem manifeſtè, ille probabiliter teſtatur.

Nec obſtat dulcedo guſtu ſimul perceptibilis, quæ temperatum aliàs temperamentum indicat, à quo tamen deflectit hæc radix in eo, quòd caliditas, in acrimonia ſubamara conſiſtens, frigiditatem in ea ſuperat.

De ſiccitate ejusdem adſtrictio levis, guſtu non minus obſervabilis, teſtimonium fert.

Neque exiguum præbet caloris indicium odor præſertim in radice gravis & exhalationes, quæ non aliunde, quàm à partium tenuitate provenire poſſunt.

Idem comprobant pingves & oleoſæ particulæ, tàm in radice, quàm ſemine conſpicuæ.

Tales Chymici ſolent æquiparare Sulphuri, ut ſapidas, acres, & ſubamaras, dulcesque Sali, & volatiles, quæque auras facilè quærunt, Mercurio.

Examen inſtituimus deſtillando radices pæoniæ fœminæ ſiccas per ſe ex arena per retortam vitream, & prodierunt ex ℔j. radicum ℥vj. aquæ ſpirituoſæ, ſale volatili prægnatæ, craſſique olei ʒiij. Quòd in fundo remanſit 🜹, aduſtum cum ipſa herba & floribus ulterius, & elixiviatum, alcali fixum, i-

demque purificando elegans cryſtallinum exhibuit.

De calido igitur temperamento pæoniæ neutiquam dubitandum, cùm in eò tàm neotεrici, quàm veteres medici conſentiant, & pares etiam de gradu ſententias foveant.

Calidam & ſiccam in ſecundo gradu eam ſtatuit *Ottho Brunsfeldius in Append. Tom. I. Simpl. Pharm.* Idem perhibent *Ioh. de Vigo lib. 7. de Natura Simplic. Fernelius lib. 5. M. M. cap. 18. Schröderus lib. 4. Pharm. Med. Chym. pag. 127. Macaſius lib. poſter. Mater. Med. ſect. 2. c. 2.*

Cùm quæritur, an noſtra Germana pæonia quoad temperamentum cum illa veteri conveniat? Reſpond. id negandum non eſſe, præſertim ſi incolam germanorum montium, hortorumque cultiorum, & non eam, quæ hinc inde plantatur in locis humidioribus, & indiligentibus hortis, intelligamus. Colligere hoc licet ex *Galeno*, in utraque proculdubio ſpecie, (nam indiſtinctè *lib. 6. de Simpl. Med. Fac.* loquitur de hac radice,) lenem adſtrictionem cum quadam dulcedine, & pluſculam acrimoniam ſubamaram obſervante; quæ omnia noſtræ Germanæ pæoniæ quadrant.

CA-

CAPUT VI

Pæoniæ vires in genere detegit.

A crasi pæoniæ in præcedentibus determinata, variæ ac diversæ vires seu facultates propullulant, quas inter prima est *vis aperiendi*, in particulis acribus & tenuibus existentiam & subsistentiam suam habens, & hæ nulli alii, quàm salino principio illam activitatem debent.

Comites sunt *vires attenuandi, incidendi, abstergendi*, in particulis salinis pariter delitescentes.

Vim leniter adstringendi præter *Galenum lib. 6. de Med. Simpl. Fac.* ipse sensus manifestat.

Cùm verò juxta tritum, unius rei una sit forma specifica, haud immeritò quæritur, undenam oriatur illa vis contraria? Respond; ex *Dogmatibus Med. General. D. D. Brunonis pag. 692.* Omnes quidem activas facultates provenire à forma uniuscujusque rei specifica, sed non omnes formas statim esse formas essentiales, sed quasdam ad conditionem principiorum materialium elementarium pertinere, à quo formarum genere dependet

etiam facultas pæoniæ adſtringens, ſecundaria & accidentalis inde vocata.

Ubicunque igitur in humano corpore aut ſangvis, aut humor alius viſciditatem p. n. induit, ita ut vaſa obſtruantur, motusque ſangvinis circularis impediatur: vel quoties p. n. laxantur, aut debilitantur corporis partes, non tantùm pæonia viſciditatem illam corrigendo, & obſtructiones vaſorum expediendo, ſangvinemque ad motum circularem disponendo; ſed etiam partes quaſvis leni & ſucceſſivâ adſtrictione redintegrando, non repugnantibus facultatibus, officium ſalutare præſtat.

Plures inſuper habet uſus in medicina non contemnendos pæonia,

Si principia ejus activa, ſal & ſulphur, attenuandis, liqvandis & fundendis humoribus apta, reſpicimus, non tantùm *diaphoretica*, ſed etiam *diuretica vis* prælucet.

Vi Anodyna ipſam quoque pollere teſtatur experientia, quando ſcilicet ob ventris tormina ploratus, vigiliæque infantium, ab uſu præſertim ſeminis cedunt. Nec deeſt ratio, ſi enim interior membrana inteſtinorum ab humore acido & acri roditur & mordetur, illud ſemen oleoſitate, ſive parte ſuâ ſulphureâ aculeos humoris rodentis ita oblinit, ut rodere vel pungere ulterius nequeant. Dormiunt autem infantes, cùm ſopiuntur ita do-

lo-

lores, & sulphur pæoniæ resolutum in teneris corporibus pacatiores reddit spiritus.

Menagogis eadem adnumeranda venit ob naturam aperitivam, & quod crassos humores sangvini copulatos attenuet, fundat, viscida detergat, & motum liberum sangvini conciliet. Neque impediunt hanc vim portiones terrestres in ea cohabitantes; sed quando activæ præstiterunt officium, passivæ hæ partibus robur addunt, & actionem concludunt.

Anthelminticam esse, licet ex amaritie & acrimonia, & inde vi attenuandi, incidendi & abstergendi colligere. Nec obstat illa in radice deprehensa dulcedo, quæ fugitiva satis est, & momentanea quasi si gustetur, hincque vermium delectamento impar. Intenditur autem hæc virtus, si adjiciantur amara, quibus non tàm geniti in corpore lumbrici, quàm nova eorundem generatio impeditur.

Ad *Lithontriptica* refertur pæonia, quòd facultate manifestâ, λεπτομερείᾳ scilicet in calculi coagulum se insinuet, illiusq; gluten incidat & solvat. Eô nomine commendat eam *Dioscorides*, *Fernelius*, *Trallianus*, *Tragus* & alii.

Interrogati de occultis pæoniæ qualitatibus, an illæ etiam dentur? Respond, cum D.

D.

D. *Brunone*, omnem facultatem medicamentosam quoad principium intrinsecum, sive essentiam, non esse satis perspectam, & dici posse occultam: quoad modum verò operandi in sangvinem & spiritus, nullam esse facultatem occultam adeò quidem, ut non possit à medico dari sufficiens ratio. Vid. *Dogm. Med. General. Brunonis pag.701. 703.*

CAPUT VII

Pæoniæ vires in specie contra affectus varios internos explicat.

MAgnam in quamplurimis morbis & symptomatibus virtutem possidere pæoniam, sequentia comprobant.

In *Febribus* intermittentibus ea usurpatur, vel ad pituitam in ductibus pancreatis lateralibus spiculis suis salinis incidendam, vel ad inhibendum paroxysmum, & præcavendos insultus epilepticos sulphure suô fixante. Sic in tertiana cum aliis alterantibus in forma liquida ipsam propinavit Beatus *Rolfincius. Vid. Meth. med. spec. comment.*

In febribus malignis, petechialibus, variolis, imò in ipsa peste, intentione secunda-

iâ, ubi ſcilicet epileptici motus metuendi, andem apprimè convenire, præſertim ſi co-uletur alexipharmacis, omnes in medendo erſati ſuffragantur.

In *Epilepſia* maximè conducit, quia corri-it acetoſam ſangvinis acrimoniam, & ner-orum, partiumque nervoſarum explicat riſpaturas, ſive ſola, ſive cum aliis, præſer-im volatilibus in uſum trahatur.

Exempla feliciter uſurpatæ pæoniæ in oc graviſſimo affectu tàm per ſe, quàm cum liis videri poſſunt apud *Williſium*, *Tract*. *1*. *le Morb. Convulſ*. *c*.*3*. *&* *4*.

Hildesbemius Spicil-*7*. *de Affect*. *Capit*. *ag*. *598*. emulſionem ſeminum pæoniæ in aroxyſmo epileptico in gravida feliciter u-urpatam meminit.

Nos infantibus in eodem affectu, præ-niſſis univerſalibus, aliquot diebus ante no-i. & pleni-lunia, aliquoties cum fructu dedi-nus radicem & grana pæoniæ in pollinem re-acta, cum abſorbentibus & opiatis.

Ad *Cephalalgiam*, ab acido excedente, ra-ix & ſemen pæoniæ cum ſpeciebus diarrhod. bb. & ſaccharo proſunt, quod remedium ommendat *Bauhinus de Compoſit*. *Medica-nentor*. *cap*.*27*.

In *Vertigine* pæonia in forma eſſentiæ, cum qua è typhis cervinis, & ſpiritu liliorum

con-

convallium, & paucis guttulis tincturæ opii mixta, magnoperè confert, eò quòd impuri spiritus animales nimium agitati ex ejusmodi usu purificentur, & ad tranquillitatem reducantur. Assensum nobis præbet D. D. *Iohrenius in Prax. Chim. sect. 1. cap. 5.* ubi pulverem radicis pæoniæ cum stercore pavonis, & cinnabari ℨij, de die bis sumendum in decocto salviæ, vel visci pomorum, adversus memoratum affectum extollit.

Incubi remedium præstans est, siquidem caliginosos ac densos ex imo corpore à crudis & crassis humoribus ad cerebrum, & substantiam ejus medullarem assurgentes, inque motu ac sensu torporem, in phantasia verò cogitationes deliras excitantes halitus discutit, viasque spirituum semi obstructas aperit. Eô fine radices ejus conditas, aut excorticata grana aquâ lavendulæ inebriata cubitum iturissvadet B. *Sennertus lib. 1. Prax. part. 2. cap. 29.*

In *Lethargo* trahitur in usum cum aliis pituitam viscidam in corpore redundantem alterantibus & corrigentibus aromaticis & volatilibus, bilisque narcoticam vim infringentibus & emendantibus acidis, non omissâ viscidi illius humoris evacuatione. Consentit idem *Sennertus lib. 1. Prax. part. 2. cap. 20.*

Apoplecticis proficua est, quatenus spiritu-

um

um animalium influxus removet obstacula; quô sine omnes ferè pulveres & aquas antiapoplecticas ingreditur.

Melancholiæ resistit, quatenus medicamentis volatilibus associata vappescentem & acetosam sangvinis qualitatem corrigit.

In *Mania* conducit post V.S. cùm humectantibus & refrigerantibus acidis adhibita, ita enim spiritus fervidiores demulcentur, & impetus eorundem inordinatus ligatur, sique opiata his jungantur, eò melius succedit intentio medici.

Non autem enumeratis tantummodò, sed omnibus insuper capitis affectibus frigidis mederi pæoniam, autor est *Simon Pauli Quadripart. Botan.pag 106.*

Hinc etiam *Catarrhosis* utilissima est cum aliis attenuantibus maritata, cùm non tantùm pituitosam materiam attenuet & incidat, sed caput insuper exsiccet ac roboret, ut ipsa per competens emunctorium felicius excerni possit.

In quibus verò peccat serosa & acris materia, & ad pectus delabitur, & membranâ asperam cingente arteriam vellicatâ *Tussis* excitatur molesta, cum paregoricis & anodynis, imò cum ipsis narcoticis pæonia utiliter adhibetur, acrimonia seri corrigitur, & impetus ejus in pulmones impeditur. In hunc fi-

finem laudant pulverem catarrhalem *Augustani Append. in Pharm. Reg. pag.17.* Laudat pulverem contra tussim infantium *Mynsichtus Armam. Med. Chym. pag.109.* Similemque laudat *Agricola part.2. Commentar. & Animadvers. in Poppii Med. Chim. Tract. de* ♀, *pag.376.* quos omnes exaltat radix & semen pæoniæ.

Dimicat adversus *Tussim convulsivam infantium* decocta radix cum visco quercino, & hyssopo. Vid. *Willisius Tract. de Morb. Convuls. pag.223.*

Nos puellam unius anni, furibundâ & convulsivâ tussi correptam, vomitu excitatô, & radice pæoniæ cum elæosaccharo anisi per vices exhibita curavimus. Multa ex usu emetici materia mucilaginosa fuit rejecta, unde haud dubiè ob adscendentes acriores halitus, vellicantes diaphragma, pulmones, & musculos expirationi inservientes, hæc tussis excitata fuit.

In *Asthmate* usum suum exhibet, quatenus viscidam & glutinosam pituitam in thorace incidit, quâ intentione cum ea radice, & nonnullis attenuantibus pectoralibus egregium confecit decoctum *Reusnerus Observat. Med. 60.*

Ad ejusdem humoris viscriditatem in pecto-

pectore attenuandam & incidendam nuperè natis infantibus commendavit olim D. *Martini*, inclutæ Reipublicæ Lubecensis Poliater, hunc pulverem expertum:

℞. Rad. pæon. irid. Florent. ā ℥ij.
Croci ʒij.
Sacch. alb. ℥ij. canth. ℥jß.
penid. ʒß.
M. f. l. a. pulv. subtilisſ.
Dosis à ℈j. ad ℈ij. in lacte nutricis.

Viribus fractis ob dissolutos in corde spiritus, pæonia, reficientibus admixta cordialibus, opem præstat, cùm eorum non tàm prohibeatur dissolutio, quàm promoveatur augmentum. Cui scopo multorum aquas vitæ vel virtutum nomine celebres, aliasque plures ingreditur compositiones.

Non minus confert ipsa famosissimis illis cordis affectibus, *Palpitationi*, *Lipothymiæ*, *&* *Syncopi*, quatenus cum resolventibus & opiatis data, grumescentiæ sangvinis resistit.

Ad appetitum depravatum, *Picam* vel *Malaciam* prædicatur pæonia, si radices cum corticibus citri, pomorum aurantiorum, foliis melissæ, vitis tenerioribus, & vino malvatico infundantur ac destillentur. Ita enim exhibita fermentum ventriculi ab excremento pravo adulteratum corrigitur, & appetitus iste non tantùm sistitur, sed etiam ne gravidæ

C ob-

obdenegatum usum absurdorum ciborum foetibus suis aliquam noxam accelerent, præcavetur, præsertim si accedat mentis malè circa objecta oblata ratiocinantis correctio. Hoc ipsum cum *Sennerto* Beatus fatetur *Mœbius*.

Ventris & hypochondriorum inflationibus opitulatur pæonia: cujusmodi pulvis est *Sennerti* ex radice pæoniæ, ireos, semine cumini & sesami paratum. Vid. *lib. de Morb. Infant. part. 2. cap. 20.*

Tormina ventris lenit pulvis radicis pæoniæ & bistortæ, cum momento croci, ad ℈j infantibus exhibitus. Vid. *Crato in Euporist. pag. 700.*

Nec vacant laude in *Dysenteria* radices pæoniæ in cerevisia coctæ, decoctumque butyro conditum manè vesperique bibitum, præsertim in dysenteria epidemia, ubi reliquis nihil juvantibus, hoc remedium cum abstergentibus multis profuisse meminit *Sennertus lib. 3. Prax. pag. 358.*

In *Passione Iliaca* nonnulli pæoniam compositionibus admiscere consveverunt. Talis est illa aqua vitæ, quam *Wierus lib. medicament. de Morb. incognit. pag. 111.* contra hanc passionem producit.

Cachexia à pæonia depellitur, si conjungatur cum medicamentis volatilibus oleosis & aromaticis, non neglectô simul usu catharti-

co-

corum. Hôc modô ichores corrupti, ſangvinis circuitum, totiusque nutritionem impedientes, corriguntur, & viſcera in naturalem ſtatum reducuntur, ut firmis talisiterum ſtare poſſit homo. Eâ fini apud *Platerum* hic pulvis contra cachexiam infantium, à quacunque cauſa ortam, ex radicis & ſeminis pæoniæ ℥j. fl. roſar. rubr. ʒß. nuc. moſch. par. toſt. ℈ij. baccar. lauri par. toſt. ʒß. ſpicæ, ſchœnanth. croc. Orient. ā ℈j. ventric. & inteſtin. gallinar. præp. ʒj. Croci ♂ aperitiv. ʒjß. cinamoni elect. ℈j. paratus, proſtat.

In *Affectione Hypochondriaca*, & *Scorbuto* debellando ſymbolum ſuum confert pæonia, quatenus ſalinis & aromaticis volatilibus ſociata fermentationem alimentorum in ventriculo depravatam emendat, humorem melancholicum, ſive acido auſterum corrigit, bilioſum acrem alterat, & expulſis per cathartica excrementis morbificis, corpori rurſus amicam fœnerat quietem. In priori affectu tragema, ventriculum corroborantis nomine, radicem pæoniæ continens, deſcribit Beatus *Rolfincius in Conſil. Med. lib. 8. Conſult. 3. pag. 723.* In altero, à calidiori ſangvinis dyſcraſia, eximias exhibet rotulas *Williſius Tract. 2. de Scorbuto, cap. 7. pag. 296.*

Quod *icterum* juxta *Tragum* & alios abigat, virtuti ejus aperitivæ partim imputari debet,

 par-

partim adſtrictoriæ & ſedativæ; penetrando enim ad hepar, & ductum inteſtinalem bilis expedire & aperire, & ſpirituoſitatem ac volatititatem ejus emendare valet.

Si *Vermes* in inteſtinis hæſerint, pæonia ab eis liberat, præſertim ſi rhabarbarum, corallina, dictamnus albus, ſimiliaque fuerint adjecta, ita enim putredini atque pullitiei verminoſæ reſiſtitur potentius. Vid. *Sennertus lib. de Morb. Infant. cap. 23. Tabernæmontanus Hiſtor. Herb. lib. 2.*

Nos aliquando ſex lumbricos, ſpithamâ longiores, cineritii coloris, à ruſtico puero abegimus, iterumque octo, diverſis temporibus, eſſentiâ radicis pæoniæ, & ſale C. C. volatili, cum ſp. ⊕li fixato paucisque granis gummi cathartici Peruviani exhibitis.

Arthritidem levat pæonia, quatenus acrimoniam ſpiritus acidi ad articulos demandari ſolitam contemperat, quod vel potentius præſtat, quando ipſi alia inſuper arthritica ſale volatili abundantia admiſcentur. Exemplum nobis præbet aqua illa arthritica pæoniâ aucta *Timæi* von Güldenklee. Idem docet Diacorallium *Tralliani*, quod aliis præferre ſolet antiarthriticis: & vinum medicatum *Grülingii*, quô præmiſſis præmittendis quendam à dolore podagrico feliciter liberavit. Vid. *Centur. nov. Curat. Dogmat. Herm. Obſerv. & Cur. 13.*

Con-

Contra *Calculum renum & vesicæ* radix ...æoniæ commendatissima est, *Dioscoridis,* ...ernelii, & *Tralliani* suffragiis.

Cùm enim ut plurimum ab ingestis cau...tur calculus, inque multis, præsertim infan...bus prima digestio depravetur à cibis cru...is, acidum ventriculi spirituosum vappe...ens illorum nescit resolvere mucaginem, ...ii si accedat in progressu volatile salinum, ...pe austeri congeniti illa mucago facilè con...escit in calculos, juxta celeberrimum ...lvium *lib. 1, Prax. cap. 55.* Cruditates au...m istas acidas, ceu causam calculi antece...entem, pæonia corrigit, quod in primis viis ...iscidum est, incidit, & serum ad renes & ve...cam tendens ad exitum promovet, sique hy...agogo naturam in sequestrandis succis vi...sis juverimus, notabiliter calculi generatio ...npedietur.

Venit nuper biennis puer in manus meas ...randus, quem pulte ex farina cruda parato ...baverant, cui in flatus erat ventriculus, ad...ant tormina, alvus immemor erat officii ...i, urina parcius prodibat, & aliquando mu...sum sedimentum exhibebat. Cùm itaque ...vus adstricta iterum præstitisset officium à ...opinato laxativo; ventriculique regio ...m hypochondriis inuncta fuissent oleis ...minativis, ex usu potionis sequentis per

 vices

vices crebras cochleatim exhibiti, copiosa & limosa urina, cum tribus calculis albis squamosis & friabilibus, plena hordei grana æmulantibus, excreta fuit.

℞. Aq. pæon. chærefol.
petrosel.
Succi gram. rec. express. ā ℥j.
Sir. byzant. ℥ß.
Oc. ♋ præp. ʒß.
Extr. rad. pæon.
veron. ā ℈j.
Spir. ⊕ dulc. gutt. viij.
M. S.

Tränckley/ offt zugebrauchen.

Ad *Mensium suppressionem* conducit pæonia, conciliando quietiori sangvini motum, reserandoque factam à viscosis humoribus obstructionem. In quem finem efficax apozema pæoniatum, pilulasque pæoniâ pariter nobilitatas in medium sistit *Bauhinus lib. de Compos. Medicam. c 21.*

Si maligna ex utero assurgens aura *Suffocationem* excitat, pæonia cum volatilibus & opiatis eam reprimere atque discutere valebit. Huc facit pulvis antihystericus *Tillingii, lib. de Laud. Op pag 510.* Item destillatũ descriptum à *Sennerto lib. 4. Prax. part. 2. sect. 3. c. 4.* Ut & decoctum *Corbeji, Gynec. lib. 1. c. 5.*

Suffo-

Suffocationem Hypochondriacam, ſexum
itrumque pariter affligentem, à flatibus hali-
ibusque melancholicis, ex pituita in inteſti-
nis tenuibus elevatis ortam, amovet pæonia,
uatenus illorum cauſam materialem pitui-
am corrigit, & flatus halitusque diſſipat,
uncta præſertim cum caſtoreo, & aromaticis
oleoſis. Qualem mixturam habet *Franc.*
De Le Boe Sylvius, Prax. Med. l. 1. cap. 19. §. 72.

Prægnantibus ad *Fœtum confortandum* pæo-
nia utilis eſt, hinc balſamis puerorum fre-
uentiſſimè admiſceri ſolet.

In *Partu difficili* quidam expellentibus ad-
niſcent Pæoniam, & ſic non tantùm facilio-
em reddunt fœtus exitum, ſed etiam lochia
um ſecundinis propellunt feliciter. Hujus
eneris potionem nobis reliquit *Tulpius lib.*
. Obſerv. Med. 42. Extat & eclegma huc
ertinens apud *Rodericum à Caſtro lib. 2. de*
Morb. Mul. cap. 1.

Eadem amica nervorum adverſus *Uteri*
olores optimum medicamentum præbet,
eſte *Galeno*, qui radicem & grana ejus cum vi-
no mulieribus propinare jubet *lib. 2. de facilè*
arabil.

Sedat inſuper *Tormina, doloremque in*
artu, & poſt partum qui oritur, paregoricâ
ſuâ virtute. Hinc oleum illud exornat *Ri-*
verianum, in hoc caſu longè præſtan-
tiſſimum.

CA-

CAPUT VIII

Pæoniæ virtutem antepilepticam in amuleto notat.

MAgno adjumento esse pæoniam, humano corpori appensam & alligatam, celeberrimi Hygejæ pronunciant Antistites.

Morbum comitialem abigere de collo suspensam, memorat *Galenus lib. 6. de simpl. med. fac. cap. de glycisida. s. paonia*, ubi extat hæc historia:

Equidem, inquit, vidi puellum quandoque octo totis mensibus morbo comitiali liberum, ex quo hanc radicem gestavit: ac posteà fortè fortuna, cùm, quod à collo suspensum erat, decidisset, protinus denuò convulsione correptum: rursusque suspenso in locum illius alio, inculpatè posteà egisse. Porrò visum est mihi satius esse, rursum id collo detrahere, certioris experientiæ gratiâ. Id cùm fecissem, ac iterum puer esset convulsus, magnam recentis radicis partem, ex collo ejus suspendimus: ac deinceps prorsum sanus effectus est puer, nec posteà convulsus est.

Singulare hoc est experimentum *Senis*, ab omni oblivione vindicandum.

Dioſcorides nihil de mirabili hujus radicis facultate meminit. Inventio debetur *Galeno*, qui penitius eam cognovit.

Expertus de eadem ita loquitur *Aëtius Tetrabibl.1. Serm.1. pag.18.* Aliquando puerulo octimeſtri comitiali apprehenſo, magnam radicis recentis partem de collo ſuſpendimus, juſſione factâ, ut perpetuò eam contineret appenſam, & ex hoc facto puer perfectè ſanus evaſit, neque amplius apprehenſus aut convulſus eſt.

Adſenſum præbet *Foreſtus*, qui dicit *lib. 10. Obſerv. 59. pag. 388.* Puerulo duorum menſium epilepſiâ continuò afflicto, ex Galeni teſtamento ſacculum hunc ad formam quadratam collo ſuſpendi, ut furculam ſtomachi nudam attingeret: ℞. Rad. pæon. virid. ℨjv. ſem. pæon. maris, nempè nigr. ℨiß. radice concisâ ac ſemine contusô, hæc in ſacculum concludebam, bombace interjectâ & ſindone coopertum & interſutum, ad collum cum filo rubro ſericeo ad os ventriculi contingentem ſuſpendi mandavi: & ut ibidem ſuſpenſum ad aliquot dies permaneret; ita ut ex hoc ſuſpenſorio, miraculi inſtar, paroxyſmi ceſſarunt, neque amplius reverſi ſint. —— quemadmodum & alii plurimi ex ſola radice viridi collectâ unà cum ſemine ejusdem in ſacculo

ita conclusis convaluere. Etiam ante hoc tempus & postea in aliis hujus suspensorii maximam esse vim & præclaram, experti sumus. Tale exemplum etiam de alio puero recenset eodem modô curato.

Idem l. c. Observ. 61. in Schol. pag. 393. radicem in quinque taleolas scissam, lunâ decrescente collectam, & sem. numerô iij. adhibuit eodem modo; & radices virides frictas in sartagine comedendas præbuit, quod denuò in fine ex empirici usu commendat.

Confirmat id quoque *Fernelius*, qui *lib. 2. cap. 17. pag. 809. de abdit. rer. caus.* de pæonia mascula verissimum comperisse se scribit, illam infantium collo subnexam comitialem morbum sanare, idque totius substantiæ dissidio adscribit.

Nec *Bergerus lib. de pæonia* diffitetur propriâ suâ veterem hanc experientiam.

Sacculum ex radice pæoniæ rec. in taleolas sciss. adhibuit insuper cum aliis feliciter J. P. *Lotichius lib. 2. c. 1. Observ. 20. pag. 193.*

Nobis quidem hactenus non licuit esse tàm beatis, ut hoc remedium tentaremus. Talis enim hodiè ægrotorum, vel horum curam agentium mos est, ut salubre medentis consilium sæpè amittant, & optima etiam remedia, nisi momentò juvent, irrideant & contemnant.

Inte-

nterim tamē fidem adhibebimus optimis Auoribus, videbimusque, quomodo agat, & àm citò medeatur epilepsiæ pæonia appensa?

Galenus docet, partes aliquas à radice defluentes, ac deinde per inspirationem attractas: aut aëre assiduè ab ea immuato & alterato, affectos ita locos curare. docet tem, siccas illas ἀναθυμιάσεις nimiam ventriculorum cerebri humiditatem nuper natorum nfantium, in qua scilicet omnis epilepsiæ causa consistere credebatur, corrigere; quod promptius evenire scripsit *Aëtius*, si semper stomachum contigerit radix: sic enim rbitratur, ab illius partis calore, majores ab a excitari vapores.

Cui assentiens affirmat *Hildesheim in Spicil. pag. 569.* prodesse radicem hanc eâ ratioie, quia ex pæonia exhalant vapores, qui ceebrum petentes epilepsiæ adversantur.

Nobis verò magis arridet hæc ratio: quia subtiles aëreæ ♀reæ & ☿les atomi exreenti præsertim exhalant copiosè corporis alore promptæ, inde vis illa per glandulas ubcutaneas communicatur sero, quô correctò ab acrimoniâ suâ acerosâ, seu atrabilariâ, romptè epilepsiæ succurritur.

Amuletum ex radice & semine pæoniæ, djectis aliis etiam, in hoc affectu parat

Willi-

Willisius lib. de Morb. convulf. cap. 3. pag. 49.

℞. Rad. & fem. pæon. ā ʒij.
Ungul. alc.
Cran. human. præp. ā ʒj.
Visc. querc. ʒß.

grosf. pulv. in sericum rubrum insuantur, & fiat sacculus collo suspendendus.

Nonnulli grana pæoniæ cum pericarpiis rutæ pentagonis certô numerô in sacculo conclusa, contra epilepsiam ex collo suspendunt.

Alii pro eadem intentione globulos, sive corallia rubra cum pæonia formant, quæ à sexu sequiori è collo & brachiis gestantur.

Poma factitia *Cnöffelii* ingrediuntur etjam radices & grana pæoniæ, quæ si manibus teneantur, epilepticos valent inhibere paroxysmos, quod pariter evenit propter effluvia illa ♀rea & ☿lia penetrantia. Vid. *Ephemer. Germ. Append. ad Ann. 6. & 7. pag. 62.*

CA-

CAPUT IX.

Usum pæoniæ externum in affecti-bus variis internis & externis tradit.

SUbjungere nunc etiam placet, quid pæonia præstet ulterius externè applicata, in affectibus tàm externis, quàm internis. Hos inter offert se iterum epilepsia, ad cujus præservationem lactentibus pueris utiliter inspergitur coronali suturæ hic pulvis:

℞. Granor. pæon. ʒiß.
Flor. lil. convall.
pæon. lavend. ā pj.
Succini alb. ℈ij. nuc. mosch. ʒß.
M. f. pulv. subtilissimus, quem describit *Vntzerus lib. 2. de epileps. cap 14.*

Ungventum ad epilepsiam præcavendam componit *Bauhinus lib. de Compos. Med cap. 45.* ex seminis & radicis pæoniæ, rad angel. sem. nigell. Rom. fol. majoran. rosmar. ā ℥j. cum ol. nardin. q. s. quô tempore somni syncipút, ac narium interiorem partem inungere jubet.

In motibus epilepticis puerorum nos linimentum sequens nuchæ, spinæq; dorsi præ-

mis-

missis aliis etiam, affricuimus nonnunquam feliciter:

℞. Ungvent. nervin. ℥vj.
Ol. de castor. sem. pæon. ex press. ā ʒiij.
succini, junip. ā ℈j.
Pingved. castor. bals. Peruv. ā (℈ß
M.

Emplastrum *Cratonis*, in ipso paroxysmo epileptico capiti raso imponendum, itemque varias Practicorum cucuphas pæonia ingreditur.

Hæc & similia topica antepileptica sine dubio agunt ob ἀναθυμίασιν particularum ☿lium & 🜄arum blandarum, quæ lymphæ acrimoniam, & putrilaginem sæpè junctam corrigunt optimè.

Lixivium cephalicum *Mynsichti*, quod sapientiæ titulo audit, pæonia decorat, de quo videatur ipsius *Armament. Med. Chym.*

In paralysi, & convulsionibus puerorum, lixivio cum baccis lauri & pæoniæ parato, corpora lavare jubet *Primerosius part. 2. de Morb. Puer. pag. 40.*

Contra vertiginem lixivium cum pæonia parat *Agricola in Commentar. & Observ. in Med. Chym. Poppii, Part. 1. Tract. de ☉. pag. 38.*

Lo-

Lotionem capitis, in lethargo proficuam, non sine pæonia proponit Beatus *Rolfincius in Consil. Med.*

Ad balnea commodè quoque recipitur pæonia. Ita *Sennertus in Tract. de Infant. Cur. part. 2. c. 10.* epilepticis infantibus spinam dorsi lavare jubet decocto rad. pæoniæ, lth. lil. albor. & fl. chamæmeli.

Matthiolus nuper natis infantibus sequens præservativum balneū, adjectâ pæoniâ, concit, multoties comprobatum in eodem affectu, quod etiam celeberrimus *Meblius*, Medicus le Cæsareus commendavit.

℞. Castorei ʒiij.
Sem. pæon. Miij.
Coq. in ℔iv. vini albi pro balneo.

In eundem usum simile hoc producit *Glæserus in Hercule Med. p. m. 362.*

℞. V ℔ij. Castor. ʒß.
Radic. pæon. ʒiij.
Macerentur & colentur, postea adde
Decoct. flor. tiliæ,
herb. heliotrop.
senecion. ā ℔ß.
Ablue his tenellum corpus. Cave autem, ne fervidum nimis ejusmodi balneum adhibeas.

Pedi-

Pediluvium ex calamentha, betonica, ſtœchad. Arab. montan. majoran. ru iva, & rad. pæon. cum lixivio paratum laudat *Faventinus*, Empiricus, in epilepſia.

Sterilibus fœminis conducit balneum e decocto roſar. rubr. gallar. balauſtior. & rad. pæon. à *Roderico Caſtrenſi* ordinatum.

Semen pæoniæ tritum cum oleo, & lum bis mulierum, pudendisque affrictum, faci litare partum, memorat *Ottho Brunsfeldiu lib. 4. Iatrii ſui, pag. 54.*

Linimentum *Foreſti* contra cicatrices reli ctas à variolis, quas non tàm turmæ vermi um, ex animata putredine natorum, cutin arrodenti, quàm acrimoniæ ichorum fibra corrodentium adſcripſimus in theſibus no ſtris inauguralibus de variolis, ingreditu etiam radix pæoniæ. Deſcriptio hæc eſt:

℞. Ol. amygd. dulc. lil. albor. ā ℥ß
Pingved. capon. ℥iij.
Rad. pæon. ireos Florent.
Lithargyr. ā ℈ß.
M. in mortario calido, & exprime.

Ad podagram coquitur in aqua pæonia herba, & imponitur ſecundum *Cratonem*. Vid. *Euporiſt. pag. 348.*

Suffumigia parantur epilepticis proficua, ex granis & radice pæoniæ vel ſolis, vel cum aliis fragrantibus ſpeciebus.

Suffi-

Suffitu castorei, asæ fœtidæ, pæoniæ & similibus, epilepticis in paroxysmo succurrit *Camill. Raven. in Meth. rational. de Epilepsia.*

Ex iisdem suffitum naribus excipiendum epilepticis parat *Mynsichtus in Armam. Med. Chym. p. 187.*

Pulvis pæoniæ radicis injectus carbonibus in arula igniaria, & fumus exceptus mulibri sinu, sterilitati adversari testis est *Crato in Euporistis, pag. 397.*

Alii contra strangulationem & procidentiam uteri eundem fumum commendant.

Præstant autem hæc eâ ratione suffitus, quia particulæ specierum prunis inspersarum volatiles in fumum ditæ, illis, quibus mederi volumus partibus, se insinuant, halitus noxios discutiunt, humores crassos & pituitosos attenuant & resolvunt, acres & seditiosos leniunt, abstergunt, & calefaciendo & exsiccando roborant.

Ottho Brunsfeldius grana pæoniæ cum pilis auris mulæ à mulieribus gestata in corpore nudo, conceptioni resistere scribit.

Apulejus de virtutibus herbarum, cap. 64. laudat radicem pæoniæ appensam cum filo, aut circumligatam contra dolorem ischiaticum.

Ferunt etiam, hæmorrhagiam narium ſiſtere hanc radicem, ſi ſubjiciatur lingvæ. Vid. *Compend. Medico-Pract. Schmitzii, pag. 103.*

Afros de collo ſuſpenſâ eâdem ſe præmunire adverſus immanium ſerpentum, & virulentorum animalium ictus & morſus, *Anonymus* in *Dodonæum* refert.

Utut autem prolata hæc dubia adhuc & incerta ſint, nihilominus amuleta, quæ ſcilicet naturali ratione nituntur, apud plurimos grande ſolet eſſe pretium, neque immeritò, cùm ea ſæpè tales morbos ſanent, quos alia medicamenta licet optima, ſanare non poſſunt.

Amuleta verò, quæ nullam habent rationem naturalem, non aſſis facienda ſunt, e.g. quando pæonia januis & parietibus ſuſpenditur, aut in humano corpore geſtatur ad arcendum ſpiritum malignum, tempeſtatem, item ad divinationes & conciliandam ſuperiorum gratiam, &c. De quibus *Apulejus*, *Plinius*, *Weckerus*, & alii ſcripſerunt.

Diſquiritur, an etiam mediis naturalibus Dæmon, vel morbus à Dæmone, aut perſonis maleficis permiſſu Dei inductus, ex humano corpore poſſit expelli? Reſpond. licet hoc difficile ſit, planè tamen impoſſibile non eſſe factu, quod multis confirmare poſſemus

nus exemplis. Duo autem hæc tantùm adduxisse sufficiat.

Uxor *Magreti* melancholica, variis lingvis loquens, à *Calceario* medico curata fuit helloboro, referente *Pomponatio*.

Dæmoniacus furiosus, purgato ab atrâ bile corpore, à *Rulando* pristinæ sanitati restitutus fuit.

Purgantia his ægrotis fuerunt adjumento, quoniam ea nigrum, fœdum, turbulentumque humorem, in quo spiritus immundus suum habuit domicilium, exturbârunt.

Si itaque Dæmones ipsi (ut verbis *Codronchii* utar) in homine locantes domicilium, eliminato humore, cui promptissimè insident, melancholico, idem deserere coguntur, quid dubitandum erit de fascini per maleficos tantùm inducti solutione, in ordine ad illud ceu mitiori malo.

Ut verò malefici, vel ipse Dæmon, ad infligenda mortalibus mala, mediis utuntur naturalibus, quorum ope obstructiones, intemperiem, continui solutionem inferunt, noxios humores concitando, utiles autem putrefaciendo, ita non minus medicus generosis fultus auxiliis, intemperiem corrigere, obstructionem tollere, unitatem restituere, humores putridos educere, corrigereque valebit.

Efficiunt hæc tùm evacuantia, tùm alte-

rantia] medicamenta. In classe posteriorum est pæonia, quam supra melancholiæ & epilepsiæ adversari diximus. His autem affectibus cùm Dæmon haud infrequenter se immisceat, & radix illa absque superstitione externè corpori applicata, præsertim non neglectis simul aliis convenientibus internis, atomis suis ☿bus & ♀reis humorem melancholicum, & phantasmata depravata corrigere, spiritus tenebricosos illuminare, & sediticsos componere valeat, non mirum est, si ipse Dæmon nidum ac stationem suam quoque derelinquere cogatur.

CAPUT X

Præparationes & medicamenta varia ex pæonia sub forma liquida exponit.

Cùm usuales in officinis præparationes, & medicamenta nobiliora ex pæonia recensere nunc ordo nos jubeat, ab usitatâ methodo, quâ in liquidæ, siccæ ac mediæ consistentiæ medicamenta dividuntur, non recedemus.

In censum liquidorum sive fluidorum veniunt

I. *Aqua* pæoniæ ſimplex, quæ ex radice, floribus, vel herba viridi, aut ſucco ejus expreſſo, ut ex aliis vegetabilibus deſtillatur. Vid. *Quercetanus Pharm. Dogm. reſtit. lib.1. c.7.*

Præſtantior verò eſt aqua pæoniæ, quæ paratur affuſione aquæ ſimplicis, illâ quæ ex ſucco ejus expreſſo elicitur: ratio videatur apud *Zwelferum Pharm. reform. pag.702.*

Nobis *Wedelianus* ille modus deſtillandi aquas efficaciores placet, in *Pharm.* in A.F.R. propoſitus.

℞. Herb. pæon. recent. (cui radicem addere etiam poſſumus) magnam quantitatem, ita ut tota veſica ſit plena, affunde aquæ ſimplicis quantum reliqvum ſpatium capere poteſt, & ne caloris vi in ipſum alembicum proruant, ante collum cucurbitæ ligna duo decuſſatim obdantur, & deſtillatio fiat.

Si toti pæoniæ conciſæ & contuſæ vinum affundatur, vel cereviſia, & deſtillatio inſtituatur, aqua ſpirituoſa evadit.

Inter compoſitas nulla ferè eſt aqua antiapoplectica, cui non ingrediatur pæonia; Talis eſt aqua antiapoplectica *Sennerti lib. 1. Prax. part.2. c.33.* deſcripta. Aqua apoplectica *Mynſichti*, quæ extat in *Armam. Med. Chym. ſect.19. pag.287.* Aqua apoplectica He-

roica *Timæi* von Güldenklee / *in caf. medic.* proposita. Aqua apoplectica secreta *Agricolæ Animadverf. in Popp. tract. de* ♀ *, pag. 711.*

Recipitur etiam in aquam carbunculi, cujus descriptionem habet *Thiermajrius lib. 1. Consil. Med. c 10.*

Nobilitat eadem aquam epilepticam *Langii*, & *Cnöffelii*, de quibus videatur *Pharmac. Augustan. p. m. 295. Ephem. Germ. append. ad ann. 6. & 7. pag. 51.* Item Aquam antiepilepticam *Verzaschæ*, descriptam *centur. 1. observ. med. 83.* Aquam cephalicam *Brunneri in consiliis medicis* delineatam; & aquam illam *Sennerti*, das Flußwasser / *lib. cit. c. 31* appellatam.

Huc pertinet aqua epileptica *B. Mœbii*, quæ sic paratur:

℞. Rad. pæon. valerian. ā ℥j.
fol. rutæ Mj.
flor. lil. convall. pæon.
lavend. anthos ā Mj.
sem. pæon ℥j. visc. querc. ℥ii. l. ℥iij.
castor. ʒß.

Infunde c. vino generoso, digerantur, & secundum artem destillentur.

Aqua

Aqua vitæ alba Dresdensis, ad virium syncope detritarum refectionem, aliosque usus nobilissima, pæoniam continet, cujus operosam compositionem correxit, & contraxit *Dörerus*.

Balsamo embryonis *Zwelferiano, in Animadvers. in Pharm. August pag. 285.* descripto, nec non *Rolfinciano in Meth. med. spec. Comment. pag. 835.* notato, nostra est inserta pæonia.

Comprehendunt eam insuper aqua hysterica *Mynsichti*, & *Timæi* von Güldenklee. Item aqua theriacalis uterina *Roderici de Castro, lib. 2. de Morb. mul. c. 8.* ut & destillatum illud *Willisii* antiscorbuticum, in *tract. de Scorbuto, c. 9.* descriptum.

II. *Spiritus* pæoniæ ita paratur: Conscindantur siccata pæoniæ folia à crassioribus separata, cum floribus & radice, cumque modico fermenti & vini, vel cerevisiæ secum, aquâ prius irrorata, condantur in dolio querno, vel vase vitreato, donec ♂ ♀ spatio fermentatio peracta acido odore percipiatur. Indantur vesicæ, & vini aliquot canthari addantur, & destilletur spiritus, qui cochlearis quantitate plus minus exhibendus est.

Non autem promiscuè omnibus cali-

calidiores & fortiores cum vino aut V parati, & ſæpè aquarum nomine inſigniti ſpiritus adminiſtrandi ſunt, ſed ſenibus, & pituitoſis temperaturis; prægnantibus verò, plethoricis, & infantibus aquæ ſimplices & tenuiores.

Spiritum epilepticum compoſitum binæ deſtillationis, floribus & radice pæoniæ eminentem proponit B. *Rolfincius in Chym. in A. F. R. pag. 143.*

Idem l. c. pag 155. Aquam, ſive ſpiritum hirundinum compoſitum dulcem & amarum pæonia illuſtrem deſcribit.

Arcano, & ſpiritui ſuo antiepileptico pæoniam admiſcet *Tentzelius*, *Exegeſi Chymiatr. part. 1. ſect. 1.*

In epilepſia ſpiritus hic compoſitus *Cnöffelii* maximi eſt momenti:

℞. Phlegm. ⊕li, ſ. ſp. ⊕li roridi q. v. ſ. ℥xviij.

☉ ⊕li rubr. ℥j. rad. pæon. ℥j. viſc. querc. ʒß. cran. human. ʒiij. cinnabar ♁ij ʒiij. ſem. pæon. tantundem.

Mixta deſtillentur per retortulam.

Doſis à ℈ß. ad ℈j.

Nos ex ſolis radicibus pæoniæ per retortam vitream viâ ſiccâ deſtillando obti-

tinuimus ſpiritum, odore & ſapore ♀ ſpiritum æmulantem, cujus ℨj exhibita cum vino abundè ſudorem provocavit. Hinc eum in præparatione mixturæ ſimplicis nonnunquam in ſpiritus ♀ vicem ſubſtituimus.

III. *Succus* ex herba viridi, & floribus, pro uſu in officinis recepto exprimitur. Quia autem ob aëris acceſſum facilè corrumpitur, ſuperfusô oleô amygdalarum dulcium recenti diu in vitro auguſti orificii conſervari poteſt ad aquæ, ſyrupi, vel extracti confectionem, quando recens herba deficit. Vid. *Theophr. Paracelſ. part.6. Oper. lib.3. de Conſervat. rer. natural.*

Optimè etiam durant expreſſi ſucci, ſi clarificentur cum albumine ovi, filtrentur, vel quod optimum, digerantur, poſteà leni igne coquantur & inſpiſſentur. Saccharum pro conſervatione addere ſupervacaneum eſt, cùm ita inſpiſſati per ſe corruptioni maximè adverſentur.

Modum egregium diutius plantarum ſuccos ſine corruptione conſervandi, beneficiô ſpir. vini, proponit *Angelus Sala, tract. de variis tùm Chimicorum, tùm Galeniſtarum erroribus.*

Per modum *Helmontii*, *tractatu diſpen-*

ſpenſat. modern. §. *21.* conſervantur hi ſucc prælo expreſſi, ſolô odore cujusdam ignis ſulphurei, manentque deinceps absq; ſaccharo, vel alio additamento incorrupti, cujus favore balſamicum aliquid acquirunt.

Cnöffelius hunc habuit modum: Excipiebat fili ſulphurati ardentis fumum lagenâ vitreâ inversâ, idque ſponte ſuâ extingvi patiebatur, mox ſine mora ſuccum quemvis in illam infundebat, & orificium ejus arctè deligabat. Vid. *Ephemer. Germ. app. ad ann. 6. & 7. pag. 51.*

IV. *Tincturam*, ſive extractum liquidum coloratū obtinebis, ſi floribus ſuperfundas aquam fontanam vel pæoniæ, ad eminentiam aliquot digitorum, inque digeſtionem exigui caloris ponas, & poſteà ſpiritu 🜍, ⊖li, aliusve acidi q. s. ad gratum acorem addas. Extrahitur hoc modo tinctura, per chartam emporeticam colanda, & ſi placet, ſacchari ſ. q. edulcanda. Efficaciſſima eſt in epilepſia, & nocturnis infantium pavoribus. Vid. *Chim. in A. F. R.* B. *Rolfincii lib. 3. ſ. 2. cap 1.*

Elegans tinctura impetratur, ſi poſt ſpiritus radicum pæoniæ, per retortam viâ ſiccâ deſtillati effuſionem, vas recipiens oleo in lateribus conſpurcatum, ♁ rectificato elua-

V

tur,

ur, & in digestionem lenis caloris ponatur, posteaque liquor filtretur. Hâc usi sumus in epilepsia puerorum cum aliis appropriatis cum fructu.

Tincturam corticum rubrorum radicis pæoniæ cephalicam antepilepticam cum $\overset{s}{V}$ præparare docet *Rolf. Chim. in A. F. R. l.3. S.2. c.7.*

Tincturam antepilepticam compositam sequentem commendat *Deckerus in Exercitat. Pract.*

℞. Rad. pæon. mar. sicc. ℥ij. angel. ℥j.
aristol. rot. fraxinell.
valerian. sylv. ā ℥ß.
fol. origan. Cret. majoran. nob.
ā Mj.
thym. rut. salv. ā Mß.
flor. pæon. mar. hyperic. ā piij.
beton. salv.
lavend. rorismar. ā pij.
sem. ammeos Orient. nigell. ā ʒij.
pæoniæ ʒj.
cass. lign. acut. ʒiij. caryophyllor.
extremit. cortic. arantior. ā ʒij.
cardamom. minor.
castor. opt. nuc. moschat. ā ʒiß.
spir. salis ✱ci ℥ß.

Con-

Concisis atque contusis affundantur V rectif. pint. vj. Ultimò addatur ⁓ sal. *ci, digerantur simul in arena per octiduum, deinde exprimantur, & per chartam emporeticam colentur, fecibusq; iterum affundantur spir vini optimi pint. iij. ponanturque denuò per quatriduum in MB, deinde sine adustione abstrahatur omnis spiritus, qui tincturæ priori affundatur, ac usui servetur in vitreo nimbo probè obturato.

V. *Essentia* paratur, macerando radicem in aqua vulgari, vel propria, deinde succum exprimendo, clarificando, & post evaporationem debitam, spir. vini tincturam extrahendo, eamq; leni evaporatione ad justam consistentiam redigendo. Vires ejus sunt antiepilepticæ. *Rolfincius l. c.*

Idem essentiam laudat ex floribus pæoniæ in MB leni calore contabescentibus, si succus exprimatur, novisque floribus affundatur, & tertiò iteretur; posteà clarificetur albumine ovi, coletur, & ad mellis consistentiam redigatur.

Essentia alia secundum *ἐγχείρησιν Glauberianam* parari potest cum universali solvente, sive alcahest, quó tum vegetabilium, tùm ani-

nimalium & mineralium noxias & deleteri-
s qualitates corrigi, & in faluberrimam me-
icinam converti posse, dicit *Glauberus*, *harmac. spagyr. part. 2. pag. 46.*

Liquore etiam alcahestico *Helmontii* pæonia xtrahi, & spir. vini beneficio in tincturam, vel ssentiam redigi potest. Vid. *Ephemer. Germ. ppend. ad ann. 6. & 7. pag. 195.*

Essentia pæoniæ composita cephalica oc modo describitur in *Ephem. Germ. app. d ann. 6. & 7. pag. 38. 39.*

℞. Rad. pæon. certô tempore collect. ℥ij.
summitat. beton. melisf.
lavend. basilicon. rutæ,
origan. ā Mj.
confect. anacard.
theriac. Androm. ā ℥j.
visc. querc. lign. aloes ā ℥ß.
Pulverisata, & grosso modo incisa, cum reliquis optimè commixta, infundantur cum
spir juniper. ℔jß sambucin. ℔ß.
& in vitro benè clauso stent per octiduum in digestione, colaturæ per chartam emporeticam institutæ, adde

∽ ⊕li roridi compos. s. ∽ sedativ. simpl. ℔ß.
(de quo *Ephem. Germ. l. c. pag.* 36.
Rasur. cran. human.
Magister. corn. alc.
Nuc. moschat. præp. ā ℥j.
Essent. nuc. moschat. ʒiß.
coriandr. ℈ij.
citri ʒij.

Mixta digerantur denuò in vitro circulatorio, hermeticè clauso, per duos vel tres menses; circulatione peractâ, illud quod subtile est, à crasso sedimento per inclinationem separetur & essentia cephalica ita simpliciter & absque destillatione parata, adservetur ad usum necessarium.

Vires. Cephalicum, epilepticum & apoplecticum medicamentum, est insigne. Dosis à cochl. j ad ij.

VI. *Elixir* ex pæonia, aliisque V ceu primario elixiriorum menstruo extrahitur, ∽tuque ⊖, ⊕, ♀, aliòve acido acuitur, eoque virtus concentratur, & medicamentum efficacius redditur.

Elixir pæoniæ *Mynsichtus in Armam. Med. Chym.* conficit, quod omnia alia remedia in epilepsia, & aliis periculosis capitis affectibus curandis superare dicit.

Eli-

Elixir cephalicum, à frigida causa exor-
s affectibus dicatum, cum pæonia parat B.
olf. in Chim. lib. 4. s. 2. c. 2.

Ingreditur etiam elixir cephalicum ca-
dum, & utrumque hystericum Crügneri, qui
eorum confectione adhibuit loco $\overset{s}{V}$ ace-
im suum principale radicatum. Vid.
b. de usu chim. & præpar. elix. pag. 1. 69.

Cùm verò notum sit ex *Pharmacia We-
eliana lib. 2. s. 2. c. 6* menstrua acida in pa-
indis elixiriis primitus affusa, ingredienti-
m 🜔 potius obtundere, quàm extrahere,
ieritò illa præferimus elixiria, quæ $\overset{s}{V}$ primò
xtrahuntur, & non adeò magna quantitate
idorum concentrantur.

Elixir uterinum sequens per literas mihi
ommunicavit D. D. *Wedelius*, Vir omni lau-
e potior, quod ingreditur pæoniæ radix.

℞. Rad. pæon. maris, succini præp.
myrrh. elect. castor. ā ʒj.
diptamn. Cret. zedoar. ā ʒß.
galang. baccar. laur.
antophyllor. ā ℈ij.
croci, camphor. ā ℈j.

Extrah. cum 🜄u zedoar. vel V rectifi-
catiss. Dos. gutt. XXX. & amplius.

Prod-

Prodeſt in plurimis uteri morbis, & inde profurgentibus ſymptomatibus, in capitis affectibus ipſius. Curat dolores poſt partum tormina hyſterica, ſuffocationes, lipothymias, motus ſpaſmodicos ex hoc fonte oriundos. Miſcetur variè pro re nata cum aliis quoque, anodynis, carminativis, & volatilibus urinoſis.

Elixir bezoardicum B. *Mœbii*.

℞. Mixtur. ſimpl. ℔j.
Extr. galegæ
valerian.
flor. pæon. ā ℥ij. l. ℥iij.

Digere calore leniſſimo per noctem, ac deinceps in vitro benè munito in loco frigido ad uſum repone.

Doſis à ℈j. ad ℥j.

Elixir vitæ majus *Quercetani*, ad reſtaurationem & conſervationem balſami noſtri radicalis, fœcundum eſt inſuper ſemine pæoniæ. Vid. *Pharmac. dogmat. reſtit. c. 7.*

VII. *Oleum* ex granis pæoniæ tritis & toſtis, *Pharmacopœja Auguſtana* exprimere docet, cujus uſus tàm intra corpus quàm extra, in epilepſia & ſimilibus præclarus exiſtit.

Oleum pæoniæ coctum juxta *Zwelferum* paratur modô ſequenti:

℞

℞. Herb. virid. cum floribus & radice, in-
undantur in s. q. ol. olivarum. Digerantur
in loco calido, & coquantur, donec omnis
ferè humiditas sit absumpta, posteà colentur,
& exprimantur.

Oleum compositum *Riverianum*, tormina
partu sedans, pæoniam recipit, cujus descri-
tio hæc est.

℞. Rad. aristoloch. rotund.
ireos Florentin.
pæoniæ ā ℥ß.
cyperi ʒij.
Herb. sicc. artemis.
matricar. origan.
calamenth. puleg.
dictamn. Cret. absinth.
sabin. rutæ
beton. salv. ā Mß.
Flor. anthos
stœchad. lavend.
chamæmel aneth.
hyperic. sambuc. ā pj.
Baccar. lauri, juniper. ā ʒij.
Sem. cumini,
rutæ, pæon.
dauci, vitic. ā ʒiß.
Cayrophyllor. Nucist.
Cinamom. Zingiber. ā ʒj.

Omnia contusa & incisa misceantur, ac
in ol. veter. ℔iij. macerentur, stent per

ſeptimanam in vaſe fictili clauſo, dei ſuper cineres calidos ſpatio 4 aut 5 horarum bulliant, poſteà oleum exprimatur, & ad uſum aſſervetur.

Inveſtigantes, an oleum pæoniæ æthereum deſtillari poſſit, Vulcano ſubjecimus expreſſum ex pæoniæ granis oleum, & per retortam vitream ex arena deſtillando nihil aliud elicere potuimus, quàm ſubſtantiam pinguem, butyro non abſimilem.

Idem nobis evenit in deſtillatione olei amygdalarum dulcium, licet pro dividenda partium craſſitie & viſcoſitate, arenam oleo adjecerim.

Felicius autem ſucceſſit operatio in deſtillatione olei ſeminis lini, pariter mucilaginoſi, quod abſque alterius additione exhibuit oleum volatile, & æthereum, idque ſine dubio propter partium tenuiorum, & non adeò viſcoſarum miſcellam.

Oleum craſſum ex radicibus cum ſpiritu per retortam extorſimus, quod in ſuffocatione hypochondriaca, odore halitus auſteros corrigendo ac deprimendo juviſſe, compertum habemus.

Oleum ⊕li antiepilepticum, *Heraelinum*, ſpiritibus adnumerandum potius, exaltat ſemen pæoniæ, quod ab *Henrico ab Heer, lib.3. Obſerv.18.* deſcriptum, & à *Müllero*, Medico quon-

ondam Electorali Bavarico, correctum le-
tur in *Consil. Med. Thiermairii, lib. 1. c. 1.*

VIII. *Vinum* pæoniatum, contra
rtiginem, epilepsiam, & frigidos capitis
orbos commendatum à *Tabernemontano*
. 2. de Herb. pag. 492. conficitur, si radices
cæ, & tessulatim incisæ in dolium musti ple-
m injiciantur, & fermentatio expectetur,
â finitâ, vinum defæcatum & clarum si fue-
t, transvasetur, & ad usum reponatur.

Exemplô vini enulati secundum *Gratalum, lib. de vini natura, c. 20.* Vinum pæo-
æ ita fieri potest:

℞. Rad. pæon. lotarum & siccatarum
v. scindantur in taleolas, & in musto ad
ollitiem, vel ad tertiæ partis consumptio-
m coquantur, mustum deinde coletur per
nnum lineum, & adjiciantur radices; mu-
um hoc decoctum cùm tepidum adhuc est,
o musto admisceatur, & fermentatio per-
ttatur.

Petrus Poterius in Pharm. spagyr. lib. 1.
. 3. vasis, in quo ebullit mustum, forami-
superiori adaptat alembicum vitreum, quò
btilissimum, & fragrantissimum spiritum
ucit, quem seorsim servandum, aut ut vini
turam exaltet, reaffundendum præcipit.

Vinum antiepilepticum *Quercetani* nobi-

litatur floribus & semine pæoniæ, & describitur *in Pharm. dogm. restit. cap. 9.*

Vinum hoc purgans contra epilepsiam commendavit celeberrimus *D. Michaël b. m. in Collegio privato, in Meth. præscrib. form. Morelli.*

℞. Rad. pæon. j. t. collect. ℥ij.
Herb. prim. ver. Mj.
Visci querc. ℥ß.
Rasur. cran. human. ʒij.
Agarici albiss. ʒvj.
Rad. hellebor. nigr. ℥j.
Gialap. ℥ß
Cardam. Cubebar. ā ʒiß.
Sem. pæon. ʒiß.

Aspergantur species spiritu epileptico composito, fiatque l. a. nodulus.

S.

Sonderlich Püschlein in Wein.

Vinum antipodagricum pæoniâ donatum ordinavit *Grülingius Centur. nov. curat. dogm. Herm. Observ. 13.*

℞. Sassaparill. Rad. Chin.
Lign. sassafrass. ā ℥iß.
Rad. pæon. irid. Florent.
caryophyllat. ā ʒj.
Herb. chamædr. ʒij
beton. salv. ā ℥j.
Flor. hyperic. prim. ver. ā ℥ß.

Ma-

Macis ʒß. ſem. coriand. præp. ℈iiij.
Incide & contunde ſ. a. pro vini albi menſuris iijß. ex quo ad paſtum primum hauſtum bibere jubet.

IX. *Mulſum* acquires, ſi partibus [d]uabus, vel tribus, vel pluribus vini, unam [p]artem mellis adjicias, pæoniamque cum ali[...] in eo infundas, coquas, & coles.

X. *Claretum* fit, ſi loco mellis ſac[ch]aro utamur.

Claretum in caduco purgans, ad imita[ti]onem *Eraſti*, cum pæonia proponit *Brunne[r]us Conſil. med 14.* quod ita ſe habet:

℞. Rad. pæon. ſem. ejusd. excort. ā ʒiß.
Cinamom. Macis,
Galang. zingiber.
Caryophyllor. ā ʒi.
Fol. ſen. ℥j. Rhabarb. elect ℈iiij.
Agaric. trochiſc. ʒiij. Turbith. elect. (ʒij.
Sacchar. ℥iij.
Vini alb. Rhen. ℔j.
Aq. ℥viij. ad vinum, quod nervis, & nervoſis partibus, ac morbis inimicum, diluendum. Macerentur per XIV horas, & per filtrum ſæpius colentur, donec clarum evadat.

Claretum aliud antepilepticum laxati[vu]m pæoniatum habet *Mynſichtus in Arma[me]nt. Med. Chim. ſect. 22.* Ex-

Extollitur in eodem affectu sequens B *Michaëles.*

℞. Flor. pæon. tiliæ,
lilior. convall. beton. ā Mj.
tunic. ver. p.iij.
rad. pæon. d.t. collect. ℥j.
hellebor. nigr. ʒvj.
fol. sen. s.s. ℥j.
visc. querc. ℥ß.
rasur. ungul. alc.
cran. human. ā ʒiß.
cubebar. cardamom. ā ʒj.
cinamon. elect. ʒiij.

Infunde in s.q. vini rorismarini, l. rhenani optimi, stent in infuso per triduum, posteà colentur, & edulcentur sacchard, iterumque per manicam Hippocratis colentur.

S.

Sonderlich purgir claret auff unterschiedenen mahl.

XI. *Cerevisia* medicata, ut vinum paratur ex radice pæoniæ, hyssopo, helenio, fœniculo, cinamomo, caryophyllis, in pectoris affectibus; hoc tantùm observatô, ne ingredientia, quæ vires in tenuiori habent substantia, cerevisiæ adhuc fervidæ, sed potius tepidæ injiciamus, & adjectis suó tempore fecibus, defervere permittamus.

XII.

XII. *Hydromel* simplex, ex aqua melle paratur, sique compositum expeta-r, possunt radices pæoniæ, aliaque pro me-ci intentione in coqui.

Hydromel antepilepticum pæoniatum scribit *Unzerus*, *lib.2. de Epilepsia, cap.11.*

XIII. *Oxymel* simplex, ex aceto melle confit, compositum verò ex his, & uribus medicamentis, quale est oxymel e-lepticum sequens, ad imitationem *Querceta-* in quo primas tenet pæonia.

℞. Rad. pæon. j. t. collect. ℥j.
ireos Florent. fœnic. ā ℥ß.
fol. beton. rutæ,
hyssop. maioran. ā Mj.
flor. stœchad. Arab.
pæon lilior. convall. ā pij.
sem. pæon. visc. querc. ā ʒvj.
nuc. moschat.
cinamomi, caryophyllor. ā ʒj.

Macerentur per 24 horas in ℔iv. oxymel. cilitic. l. pæoniati, posteà coquantur ad unius tertiæ consumptionem.

XIV. *Acetum* pæoniæ infusum fit modum aceti lavendulæ, sive rosarum, ace-scilicet floribus, aut radicibus affuso: ue nonnulla addideris alexipharmaca, me-cacum theriacale optimum parabis.

Ex pæoniæ ſucco conſurgit etiam acetum. *Claud. Deodatus libr. 2. panth. hygiaſt. pag. 15.* ſequentem parandi modum habet:

℞. Herb. pæon. q. s. & per philoſophicas digeſtiones purum ab impuro ſepara mox ad ſucci ita depurati ℔j. ſpir. vin. rectif. adde ℥j. deinde vitreo vaſe benè obturato incluſa ſoli expone, & brevi acetum acerrimum habebis.

Virtutes hujus declarat acetum ſimplex, quod gratiſſimum præbet ciborum condimentum, cruditatum eſt correctivum, appetitus ſuſcitabulum, & fermentalis humoris ſupplementum. Hinc validiſſima tàm ad ſanitatem humani corporis in ſuo vigore integrè conſervandam, quàm ad ejusdem varia affectionum morbificarum genera propulſanda ſuppeditat remedia. Atomis ſuis multangulis & acutis, dum in partium ſe inſinuat poros, eos aperit, humores infarctum molientes perrumpit, punctionibusque ſuis expultricem ſollicitat facultatem, & officii admonet, febricitantes refrigerat, dum ſalia volatilia imbibit & præcipitat, peſtiferi morbi contagia repellit, & ab iisdem nos conſervat ac liberat, triſtes & otioſos ſpiritus à ſopore liberat, cerebriqve nubem potenter diſcutit, imò totum hominem roborat, & non tan-

tantùm verminosæ putredinis antidotus, sed & omnium venenorum certissimus domitor est. Inservit præterea multis operibus & artibus humanis, cùm dulcissimas, & penitissimas etiam partes penetret. Nec est, qvod acetum propter innatantes vermiculos serpentiformes abhorreamus, cùm nihil qvicqvam isti nobis noceant, neve semper in aceto præsertim laudabili tales reperiantur, teste *Boyleo, tentam. physiolog.* *pag.* 58.

XV. *Decoctum* pæoniæ ex toto paratur usitato more, quod proprio sirupo edulcatum feliciter in capitis & nervorum affectibus exhibetur.

In morbis similibus majoris efficaciæ est decoctum compositum pæoniatum, à *Willisio tract. de morb. convulſ. c.* 3. commendatum. *Idem c.* 4. nutricibus manè & vesperi haustum seri lactis, cui radices & semen pæoniæ maris, semenque fœniculi dulcis incocta sunt, propinat, & puerulos ita à passionibus spasmodicis præservat, & liberat.

Simile parat ad nervorum læsiones *Barbette in Opere suo chirurgico, pag.* 106.

Aliud in lethargo laudat B. *Rol-*

fincius in Meth. med. spec. comment. pag 94.

Decoctum hydroticum contra epilepsiam, pæoniam recipiens, præparat *Quercetanus in Pharm. dogm. restit. cap. 8.*

Aquam coctam pro potu ordinario talem puero epileptico nobili propinavit *Thiermeirius lib. 1. Consil. med. c. 3.*

℞. Sassafr. ℥ij. Visc. querc. ℥j.
Rad pæon. Sem. coriand. ā ʒß.
F. omnium infusio in mensuris duabus aquæ, deinde coquantur ad tertiæ partis consumptionem.

XVI. *Sirupus* pæoniæ, ex triplici florum infusione conficitur, nonnunquam etiam ex succo florum expresso & purificato. Potentior autem est hoc modô secundum *Zwelferum* paratus:

Destilletur ex recentibus floribus pæoniæ aquæ ℔ iß. sine ulla additione in MB. hinc immergantur florum recentium & radicum pæoniæ maris concisarum ā ℥iij. & post digestionem in calore paulò validiori vase clausô fiat colatura, & lenis expressio; essentia parata interim asservetur. Tum fiat ex ℔ß. florum recentium, & ℥iij. radicum ejusdem c. s. q. aquæ simplicis ferventis nova infusio, & demum post unam vel alteram ebulliti-

tionem colatura, & expressio; colatura
bumine ovorum optimè clarificetur, &
ım libris duabus, vel dimidia sacchari co-
uatur ad consistentiam tabulati, addendo
ltimo aquæ superioris destillatæ, & recen-
bus floribus essentificatæ q. s. (℔i ß. circiter)
atque unicâ ebullitione sirupus antepilepti-
us. Vid. *Pharm. Reg class 1. p. 9.*

Sirupum pæoniæ compositum digesti-
um helleboratum in morbo caduco *Helidæus*
: *Paduanus* producit, quem principaliter in-
reditur pæonia.

Eandem recipit sirupus antiepilepticus,
: helleboratus major *Quercetani*, sirupus de
yrethro *Mynsichti*, necnon sirupus de arte-
iisia *Augustanorum*, & aperitivus pro mulieri-
us *Zwelferi*.

XVII. *Emulsio* ex semine pæoniæ
um aqua homogenea parari potest.

Sequentes formulæ *B. Michaelis* ex colle-
io ms. in Morellum, commendationem
ıerentur.

℞. Sem. pæon. excortic. ℥ij.
f. l. a. emulsio cum aq. pæon. ℥ij.
addε
Magister. epileptic. Mich. ℈ij.
Rot. man. Christ. perl. q. s.
M. S.
Milch gegen die schwere Noth.

Alia.

Alia.

℞. Sem. pæoniæ ʒij.
papav. alb. ʒj.
f. l. a. Emulſio c. ſ. q. aq. lil. con.
vall. l. flor. til.
adde
Aq. epileptic. Lang. ʒiij.
Magiſter. cran. human. ℈ij.
edulc.
Man. Chriſt. perlat. q. s.
M. S. ut ſupra.

Similis efficaciæ hæc eſt emulſio, quam D. D. *Bovvitz*, celebris Practicus Jenenſis p. m. nobis olim commendavit:

℞. Sem. pæoniæ,
palm. Chriſti in ✠ macerat.
ā ʒij.
Pinear. Amygdal. dulc. ā ℥ß.
f. l. a. emulſio c. aq. ceraſ. fl. til.
pæon. ā ℥iij.
adde
Magiſter. cran. human.
Smaragd. præp. ā ʒß.
Margarit. præp. ℈j.
Man. Chriſt. perl. ʒij. M.

Emulſio antepileptica, & hyſterica *Cnöffelii*, ſemen & aquam pæoniæ in ſe continent, qnas vide in *Ephemer. Germ. append. ad ann. 6. & 7. pag. 50.*

XVIII.

XVIII. Ad *Julapiorum* compositionem adhibetur pæonia.

Ita Julapium antiepilepticum suave & extemporaneum præscribit *Thiermajrius lib. . Consil. Med. c. 3.*

℞. ∇ mirabil. *Lang.*
epilept. Ejusd. ā ℥iß.
Sir. de pæon. ℥j.
Oli gutt. vij. M.

Antispasmodicum hoc laudat *Willisius n Tract. de Morb. convulf. c. 5.*

℞. ∇ jugland. simpl.
cerasor. nigr. ā ℔ß.
limacum ℥ß.
Sir. flor. pæon. maris ℥ij. M.
Dosis ℥iß. ad ℥ij.

XIX. *Potiones* variæ, & ferè innumeræ reperiuntur apud Practicos, quas pæonia nostra ingreditur. Pro avertenda & præservanda epilepsia infanti, acerbissimis veneris torminibus vexato, *Grülingius Centur. nov. curat. dogm. Herm. Obs. & Cur. 31.* ordinavit sequentem potionem:

℞. ∇ flor. til.
pæon. ā ℥j.
Spir. cerasor. ℥ij.
Sir. de pæon. ℥ß.

Extr.

Extr. pæon. ʒß.
⊖ corall. perlar. ā ℈j.
C. C. uſti præp. ℈j.
⁓ ⊕li gutt. v. M.
Doſis cochl. parvum.

Nos mulieri melancholicæ, propter terrorem graviſſima alvi tormina patienti, potione ſequenti opem tulimus:

℞. Aq. citri ℥iij.
vitæ Matthioli
Sir. de cinam. ā ℥j.
Eſſent. rad. pæon ʒß.
⁓ ſal. ✱ci vol. ℈j.
°°° caryophyllor. gutt. ij.
Laud. opiati gr. ij.
M. S.
Tränckflein / offt einen Löffel voll zunehmen.

Sennertus lib.1. Prax. ſect.2. c.31. hanc antepilepticam deſcribit potionem:

℞. Aq flor. tiliæ, pæon. ā ℥ij.
cheiri, herb. Trinit. ā ℥j.
Eſſent. pæon ʒß.
Sir. de pæon. ʒß M.
Detur cochlear unum atque alterum.

B. *Rolfincius* in tertiana, & malignis febribus talem propinavit:

℞. Aq pæon. Majoran. ā ℥ij.
Sir. acetoſ. citr. granator. ā ʒß.

Extr.

Extr. card. bened.
fcordii ā ℈j.
M. D. S.
Schweiß-Tranck auff 1 mal.

Huc referre licet *Willisii* liquorem anti-
pafmodicum ex *tract. de morb. convulf.*
. 4.

℞. Rad pæon. mar rec. incif. ℥iv.
Contufis in mortario affunde
Vini Hifpan. ℔j.
fiat expreffio fortis
adde
Man. Chrift perlat. ℥ß.
Servetur in vitro occlufo.
Dofis cochl. j. l. ij. bis in die.

XX. *Mixturæ* etiam ex pæonia, &
liis parantur variæ. Notæ funt illæ *Rolfincia-
æ in Chimia in A. F. R.* recenfitæ, mixtura antia-
oplectica, antiepileptic. dinic. paralytica,
: ophthalmica. Item antiepileptica *Croffe-
i*, cujus defcriptionem vide fis in *Ephem.
Germ. append. ad ann. 6 & 7. pag. 59.* Repe-
itur & capitalis mixtura pæoniâ illuftratâ
pud *Matthæum Martini*, in *Hiftor. & Curat.
e morbis mefenterii abftrufioribus, pag. 328.*

Nos puellæ cuipiam, undecim anno-
um, atrociffimis & infolitis fpafmis corre-
tæ, mixturam fequentem cochleatim per
revia intervalla exhibuimus, quæ ipfi non
arum levaminis attulit: ℞. Aq.

℞. ▽ pæon. valerian. ā ℥ij.
epileptic. Lang ℥j.
Tinct castor. cortic. rad. pæon. ā ʒ
.... salis ✱ci vol. ℈j.
Theriac. ſmaragd. ʒß.
Laud. opiati gr. j.
Man. Chriſt. perlat. ʒß. M.
S.
Sonderliche Mixtur.

XXI. *Errhinis*, quæ humores evacuant vitioſos è vaſis vicinis, pæonia quoqu inditur. Quale exemplum notavit *Sennertus lib.1. Prax. part.2. c.31.*

℞. Succi rutæ, betæ ā ʒß.
Aq. ſambuc. majoran. ā ℥j.
Sem. pæon. nigell. ā ℈j.
Miſceantur, & in nares trahantur.

XXII. Nec *Apophlegmatiſmi* deſtituuntur pæoniâ, quorum beneficiô in epilepticis, & apoplecticis, materia pituitoſa viſcida irritatur, inciditur, ſolvitur, attenuatur, adque palatum & os trahitur, eliciturque. Hujusmodi ſunt generis gargariſmi apud *Sennertum l. c.* & *Deckerum*, *in Exercitat. Pract. circa Meth. medendi, c.3* delineati.

XXIII. Cùm *Clyſteres* etiam in paroxyſmo diuturniore epileptico, tùm evacua-

pationis, tùm revulsionis causæ morbificæ ratia, commendentur à Practicis, & horum mpositionem pæonia ingrediatur, unicum oc ex praxi *Sennertiana* apponere lubet paradigma:

℞. Rad. pæon. ireos ā ℥ß.
folior. majoran.
rutæ, beton.
summitat. centaur. minor. ā Mj.
flor. tiliæ, lavend. ā Mij.
sem. anis. fœnic.
pæoniæ ā ʒj.
agarici in pet. ligat. ʒij.
Coq. in s. q. aq. font. Colatur.

℞. ℔j. in qua dissolve
electuar. diaphœnic.
benedict. laxat. ā ℥ß.
hier. simpl. ʒij.
ol. rutac. ℥ij.
mellis anthosat. ℥j.
salis ʒj. M. f. clyster,
cujus vis augeri potest, si pilular. aurear. vel trochiscor. alhandal grana aliquot addantur.

Alium pæoniæ radice instructum in casu nili exhibet *Mynsichtus in Armam. med. im. p. 434.*

XXIV. *Balnea* & *Infessus* ad v rios affectus ex pæonia, aliisque præscri possunt, quorum non nulla notavimus sup cap. 8.

In mensium suppressione insessus hic p terit esse utilissimus:

℞. Herb. abrot. artemis. sabin. ā Mj.
Flor. cotul. fœtid. cheiri. ā M ß.
Rad. pæon. bryon. alth. ā ℥ij.
Bacc. lauri, junip. sem. angel. ā ℥
Coq. in vase clauso, & vapor ex sella pe forata excipiatur.

CAPUT XI

De Præparationibus & medicamentis pæoniæ solidioribus.

SOlidis adnumeratur I. *Confectio sac charata* pæoniæ, quæ ita paratur: In jiciuntur pelvi cupreæ radices purgatæ & in aqua maceratæ, iterumque siccatæ; & saccharum sirupisatum paulatim instillatur versis continuò supra calore, ut absumpta humiditate saccharum radicibus adhæreat, & crustæ instar easdem obducat.

II, *Mor-*

II. *Morsuli* ex plerisque partibus pæoniæ conjunctis hôc modô concinnari possunt:

℞. Conserv. flor. pæon.
Rad. pæon. condit. ā ℥ij.
Pulv. gran. pæon. ℥j.
Extr. pæon. ℈iß.
Sacchar. in s. q. aq. pæon. solut. ℥iij.
M. f. s. a. confect. in morsulis.

B. *Rolfincius Consil. Med. Hist. 13.* hos commendavit antepilepticos:

℞. Spec. diambr.
diamosch. dulc. ā ℥ß
Cubebar.
Nuc. moschat. ā ℥ij.
Sem. pæon.
lavend.
anthos
tiliæ ā ℥ß.
Rad. pæoniæ
helen. citri ā ℥j.
Sacchar. albiss. ℥vij. f. Morsuli
cum aqua fl. tiliæ, qui dentur pro lubitu, vel ℥ß. pro dosi.

III. *Rotulæ*, sive *Tabellæ* pæoniaæ dantur nonnunquam felici successu contra epilepsiam. *D. D. Willisius Tract. de Morb. Convuls. c. 4.* tales pueris præscribit:

 ℞. Pulv.

℞. Pulv. rad. pæon. maris ʒij.
sem. ejusd. ʒj.
Sacchar albiſs. ſolut. in aq. fl. til.
& ad tabulat. coct. ℥iij.
○ succini ℈j. f. ſ. a. tabulæ.
Singulæ pendeant ʒß.
Comedatur una horâ qualibet ſext

In epilepſia hyſterica ſequentes *Roder. cus de Caſtro, lib. 2. de morb. mul. c. 2.* lau dat:

℞. Myrrh. Corall. rubr.
C. C. Ebor. ā ʒß.
Sem. pæon. maris, agni caſt.
Viſc. quercin. ā ʒj.
Cran. human. ʒiß. cum
Saccharo diſſoluto in ▽ roſ. f. ro
tulæ.

Decantatiſſimis etiam rotulis ſuis ſma ragdinis, angelicis præſervativis pro gravi dis, & zedoarticis ſalvificantibus pro pueris pæoniam inſeruit *Mynſichtus in Armament med. chym. pag. 156. 166. 167.*

IV. *Trochiſci* pæoniâ exaltantur, pro varia intentione medici.

B. Rolfincius Maſticatorios tales compoſuit *lib. 2. Conſ. Med. pag. 194.* lethargicis, apo plecticis, & epilepticis ſummè proficuos.

℞. Rad. galang. ʒij.

pæon.

pæon. pyrethr. ā ℈j.
Nuc. moſchat. Cubebar. ā ʒj.
Sacchar. ʒj.
°°° nuc moſchat. deſtill. gutt. ij.
cum ſirup. de ſtœchade, & albumine ovi f. trochiſci, quorum unum atque alterum teneant in ore; manè, jejunoq; ventriculo.

V. *Pilulæ* extractô pæoniæ dotatæ antepilepticæ ita exhibentur à *Thiermajrio d. l.*

℞. Balſ. aloëtic. *Quercetani* ℥ß.
Extr. pæon. rutæ ā ʒß.
Pulv. cran. human. ℈ij.
Corall. præp. Margar. præp. ā ℈j.
°°° ſuccini gutt. iij.
cum aq. antepileptica f. pilulæ, ex ℈j. numero X. formandæ, & pulvere Marchionis aſperg.

Sumuntur ante novi — & pleni — lunium, & ante utriusque quadraturas numero ſingulis vicibus, horâ unâ ante prandium cœnam, in ſirupo de pæonia, vel in alio convenienti vehiculo.

Alias contra epilepſiam hyſtericam pæoniâ inſignes deſcribit *Sennertus lib. 4 Prax. g. 268.* Alias ad menſtrua movenda conſi- *Bauhinus de compoſ. medicam. c, 25.*

VI. Nobilitat pæonia *Massas cephalicas*, ex quibus globuli, corallia, pom lusoria, similiaque formari solent.

Pomum epilepticum *Cnöffelii*.

℞. Rad. pæon. constellat.
Visci querc. suô tempore coll.
Granor. pæon. certô temp. coll.
Ungul. alc. ver.
Cran. human. rasp. (triquetri)
Corall. rubr. ā ℥ij.
Lap. smaragd. ʒvj.
Oli Cypr.
Succini pulverif. ā ℥j.

Omnia prius separatim pulverisat commisceantur in mortario terreo vitreato & cum gummi cerasorum nigrorum in aqua pæoniæ, seu liquore arboris tiliæ dissoluti q. s. fiat massa tenax, ex qua posteà formentur duo poma, manibus tenenda, ante accessum paroxysmi.

VII. In *Pulverem* rediguntur pæoniæ radices, flores & grana, & vel sola, vel cum aliis speciebus in vehiculis commodis exhibentur.

Ad epilepsiæ præservationem à *Willisio tract. de morb. convulf. c. 3.* sola præbetur radix, circa lunationum tempora, manè &

vesperi, pondere ʒj. ad ʒij. l iij. in tinctura appropriata, vel decocto hyssopi, aut castorei, cum aqua fontis & vino albo facto.

Grana pæoniæ trita cum rasura cranii humani pondere æquali miscet, & epilepticis exhibet *Montanus* in *Consult. med. cent. 2. 58.*

Eadem grana cum pulvere ætitis intro data, epilepticos paroxysmos lenire, scribit *Te soro dello giore trallato curioso cap. 61. pag. 201.*

Nos trita pæoniæ grana & radices cum pulverisato semine anisi, infantibus, ventris torminibus vexatis, in lacte nutricis sæpê feliciter porreximus.

Pulveribus humorum acrimoniam lenientibus, & absorbentibus copulata hæc grana non tantùm epilepsiæ, sed & aliis gravissimis medentur affectibus, quâ fini ingreditur pulverem Marchionis, seu epilepticum, in *Dispensator. Augustan. pag. 161.* descriptum, à D. D. *Verzascha, Scholarcha & Archiatro Basileensi, cent. 1. observ. 83.* hunc in modum correctum:

℞. Rad. pæon. maris decresc. ☽ effoss.
Visc. querc. ʒß.
Rasur. ebor.
Ungul. alcis.
Cinnabar. nativ. ver.

C. C. in alemb. præp.
Fecul. pæon.
Sem. pæon.
Corall. rubr. præp. ā ʒij.
Hyacinth. præp.
Margarit. præp. ā ʒj.
Lap. bezord. Orient. ver. ʒß.
Fol. ☉ numero XX. f. pulv.
Dosis est ℈ß. ad ℈ij.

Consimiles habentur innumeræ, & nullus ferè medicus est, qui non propriam descriptionem pulveris epileptici possideat. Eô nomine insigniti prodeunt pulveres excellentes *Pontani*, *Ioëlis*, *Wideholzii*, *Bauhini*, *Bartholini*, *Schulteti*, *Rolfincii*, *Cnöffelii*, *Reusneri*, *Wittichii*, *Willisii*, *Tillingii*, quos omnes pæoniæ radices & grana exornant.

Præcipuum ingrediens est etiam pæonia specierum diapæonias *Cordi*, quæ videantur in *Antidotar. med. p. 25.* itemque specierum contra epilepsiam & apoplexiam, in *Dispens. nov. f. Pharm. Reg. class. 11.* extantium. inserta est insuper speciebus dialunæ, diaolibani, diatabaci, diajovis, diacinnabaris, & ipsi pulveri polychresto Imperiali *Mynsichti*.

Eximius etiam & probatus antepilepticus pulvis est hic, in ipso paroxysmo usurpandus:

℞. Unicorn. mineral. in Thuring. fois. ℈ß.

Cin-

Cinnabar. ℥ij,
Caſtor. pulver.
Fec. rad. pæon. ā gr. iv.
Laud. opiat. gr. j.
°°° ſuccini gutt. j. M. f. pulvis, ut alcool. D. pro una vice adulto, cum aqua fl. pæon. & oxymel. ſcillitico.

Pulverem ſpecificum ſequentē ad vertiginē, in decocto ſalviæ, vel viſci pomorum, bis de die ſumendum, laudat D. D. *Iohrenius*, *in Prax. Chim. c. 5.*

℞. Rad. pæon. ſole in libr. ingred. coll. ℈j.
Stercor. pavon. albiſs. ʒß.
Cinnabar. ℥ij ℈ß.
M. f. pulvis.

Celebris eſt pulvis apoplecticus D. D. *Pod. bacinski*, quem ingreditur pæoniæ radix, & deſcribitur in *Ephemer. Germ. append. ad ann. 6. & 7. pag. 38.*

Trageam hyſtericam pæoniâ conſpicuam commendat *Quercetanus* in *Pharm. dogm. reſtit. c. 20.*

Pulverem ſternutatorium pæoniâ inſignem *Herlicius* laudat in *tract. de cura gravidar. puerper. & infantium.*

Species pro cucuphis ſive pileolis, & ſacculis cephalicis, aliquam pæoniæ quantitatem recipiunt.

Tales epilepticis pueris præſcribit *I.*
Primeroſius part.2. de morb puceror. pag.39.

℞. pulv. rad. ireos Flor.
cyperi ā ʒj.
flor. lavend.
ſtœchad. Arab. ā Mß.
macis.
cinamom.
ſem. pœon. ā ʒj.
M. f. pulvis pro cucupha.

Sacculos elegantiſſimos cephalicos pa-
oniâ claros *Sennertus lib.1. Prax. pag. 622* & *Rolfincius Meth. med. ſpec. comment. pag.* 641. commendant.

Plures alii pulveres & ſpecies pæoniâ aucti, paſſim reperiuntur in libris Practicorum, quos omnes conſcribere hujus chartæ vetat anguſtia.

VIII. *Feculæ* ſive *Cherſæ* pæoniæ fiunt ſequenti modo: ℞. Rad. pæon. recent. mundat. & à cortice exteriori liberat. q. v. incidantur & contundantur minutim, poſteà includantur ſacculo lineo, & aſpersâ aquâ l. vinô prius ſub prælo exprimantur. Hic ſuccus egreſſus in locum frigidum ponatur, qui quieſcendo ſenſim dabit ſedimentum, quod leniter exſiccandum.

Oritur hîc quæſtio, an tali proceſſu radix pæoniæ ex ſententia *Zwelferi* ſucco ſuo

nati-

nativo ita spolietur, ut omnis virtutis & efficaciæ expers evadat? Ad hoc respondemus: orbari quidem succo suo eam radicem, sed tantùm superfluo, viroso & ingrato, bonam autem succi partem in feculis relinqui. Hinc tantùm abest, ut inutiles & effætæ habeantur, ut potius matri suæ sive crudæ radici præferantur, præsertim ubi delicatiores ægroti, atque pusilli ejusmodi medicamentis opus habent. Vid. *Pharm. Wedel. in A. F. R. 2. s. 2. c. 2.*

Sunt qui feculas aliis addunt, & sic saluberrima medicamina parant. Pro secreto habetur sequens in epilepsia à *Ioh. Ferdinando Hertodt in Crocolog. c. 8.*

℞. Fecul. rad. pæon.
serpentar. ā gr. vij.
Magister. croci gr. ij.
○°○ buxi per descens. destill.
gutt. iij.
M. pro dosi. Detur in ▽, vel tinct.
pæoniæ.

Specificum cephalicum B. *Michaëlis* ingreditur etiam hic cremor, & ita describitur:

℞. Cinnabar. ℥ij. rectificatiss.
vel ter rectif. ʒv.
Cran. human. s. △ calcin. ʒij.
fecul. pæon. ☽ decresc. coll.

Magi-

Magister. corall. rubr. ā ʒj.
matr. perlar.
margaritar. ā ʒß.
Fol. ☉ fini numero X. M. f. pulv.
Dosis à gr. v. ad ℈ß. & ℈j.

Vehiculum potest esse aqua pæoniæ, vel a-ud appropriatum. Vid. *Laur. Blumentr. Pharmacothec. domestic. & portatil. c. 62.*

Nos virum quendam honestum à singu-tu triduum durante, feculis rad. pæoniæ & a-cum essentia sicca terræ Japponicæ tinctis & elæosaccharo macis feliciter liberav-mus.

IX. Si *Chymia* suppeditaret oleum pæoniæ æthereum, facilis quoque esse *Elæosacchari* præparatio, quod medica-mentum secundū *Salam.Saccharol.part.2.c.15* conficies, si sacchari siniss. & subtilissimi suf-ficienti quantitati tantum olei destillati in-stilles, ut aliquantum humectatum formâ pulveris subsistere queat; & in mortario vi-treo saccharo incorpores. *Schröder. in pharm. med. chim. fol. 8.* ad ℥j. sacchari, olei ℈j. vel circiter sufficere autumat.

Elæosaccharum compositum polychre-stum pulvere radicis pæoniæ honestatum *B. Rolfincius* describit in *Chim. in A. F. R. pag. 276.*

Ali-

Aliud elæosaccharum cephalicum cum floribus pæoniæ pulverisatis *Idem* habet in *Meth. med. spec. comment. pag. 624.*

X. *Magisterium* pæoniæ vulgari modo paratur, si folia floresve in lixivio cinerum clavellatorum, vel salis ♀ coquantur, & infusa stent loco calido, hinc factâ filtratione, solutione aluminis in aqua simplici factâ, præcipitentur.

Verùm magisteria in hunc modum præparata genuina non esse, sed impura atque inertia, pluribus ostendit D. D. *Wedelius Pharm. libr. 2. 4. c. 1.*

Idem judicare licet de magisteriis, quæ solventibus & præcipitantibus acidis fiunt, cujus commatis est magisterium coralliorum pæoniatum *Mynsichti*, in *Armam. Med. Chym. sect. 1. p. 34.* propositum.

Utut enim ejusmodi magisteria edulcentur, semper tamen acidum aliquod sal poris corporum horum immersum retinetur, quod remanens tractu temporis aërem attrahit, & quod in hujus rei fidem adfert excell. *Wedelius*, in charta aliquandiu hæc asservata, eandem sensim corrodunt, & in pulverem redigunt. Suê itaque merito præferuntur magisteriis præparata, nisi ob levitatem & gratiam ali-

aliquis illa perſonis delicatioribus ; al quosvis pulveres abhorrentibus , exhib velit.

XI. *Sal* ſive *Alcali* pæoniæ fix ſplendidum acquiritur, ſi planta recens in gra comburatur lentè, & cum aqua cinis c quatur in lixivium ; vel ſi fervida aqua a quoties filtretur, & tandem purificatus liqu lentâ evaporatione & cryſtalliſatione inſpi ſetur. Hoc ſi repetatur aliquoties, ſali egr gius conciliatur nitor.

Qui verò ſplendoris & ſaporis grat cineres cum 🜂 calcinant, & elixivatione peragunt, aut additione ſpiritus acidi ad a cali cryſtalliſationem inſtituunt, illi ſalia m nus pura conficiunt, ſed ea potius in aliu ens, ſive ſal ignobilioris efficaciæ commu tant. Vid. *Pharm.* W*edelian. lib.2. ſ.4.* §.*7.*

Alcali cryſtallinum compoſitum ante pilepticum, & uterinum pæoniâ illuſtratun producit *Mynſichtus* in *Armam. Med. Chym p. 195. 202.*

Si ex ſola, vel decoctâ prius in aquâ pæ oniâ, ſuccus exprimatur, isque clarificetur & ad tertias inſpiſſetur, ſal acidum, ſive poti us tartarus cryſtallinus, à ſimilitudine ♀ vi ni ita dictus, exſurgit, quem nonnulli perpe ram ſal eſſentiale ſive volatile vocant. Hi verò in frequenti uſu non eſt.

Sa

Sal volatile pæoniæ, in radice & semine residens magis, destillatione cum spiritu vini factâ, sub liquore latitans acquiritur.

Ut autem melius hæc salia demonstrari queant, multos ea parandi modos excogitaverunt artifices, quorum aliquot examinat D. D. *Wedelius* in *specim. altero chimico, de sale volat. plantar. c. 5.* ubi tandem concludit, salia volatilia contusione, digestione, & artificiali quadam fermentatione ex plantis generari posse & colligi.

Hæc salia sunt, quorum vi *Paracelsus, Libavius, Borellus*, & alii plantas ex cineribus resuscitari posse dicunt. Cùm verò à privatione totali ad habitum non detur regressus; deinde notum sit experimento, levi etiam calore vel ambustione seminificum characterem in ipsis seminibus aboleri; præterea que in ipsa planta ipse hic character non usquè resideat vel reperiatur, (quæ tamen planta) ad sal proliciendum comburi consuevit; facilis est conclusio & indubitata, resuscitationem ejusmodi plantarum aut falsam omninò esse, aut tantùm apparentē. Vid. *Pharm. Wedelian. l. 2. s. 4. c. 4.*

XII. Ad *Suffitus* etiam adhibetur pæonia, de quibus capite octavo egimus.

XIII. *Emplastris* eadem utiliter admi-

miſcetur. Ita *Crato* ſequens emplaſtrum, n-
mine pæoniæ decoratum, laudat in ipſo p-
roxiſmo epileptico, capiti raſo imponen-
dum:

℞. Succini albi,
Thuris, Maſtich. ā ʒiß.
Galban. Opopanac. ā ℈j.
Viſc. quercin. ʒij.
Ambr. gryſ. gr. vj. Moſchi gr. iij.
Sem. pæoniæ ʒß.
Ladani ʒiß.
Ol. nuc. moſchat. parum.
roſar. q. s. f. Emplaſtrum,
cui aſperge pulv. cubebar. & ſuturæ co-
ronali applica.

Empaſtrum aliud epilepticum, radic.
& ſemine pæoniæ exaltatum, concinna-
Mynſichtus in Armam. Med. Chym. ſect. 31
p. 502.

Emplaſtrum efficax contra dolores ca-
pitis graves & diuturnos, à cauſa frigida or-
tos, ita parabitur:

℞. Emplaſtr. de beton. ℥ij.
Pulv. rad. pæon. zedoar.
cyper. irid. Flor.
ſem. nigell. aneth.
caſtorei, ſuccini flav. ā ʒj.
Picis liquid. q. s. Miſce,
applicetur capiti raſo.

CA-

Caput XII

De

Mediæ conſiſtentiæ præparatis medicamentis pæoniæ,

INter mediæ conſiſtentiæ medicamenta occurrit I. *Conſerva* pæoniæ, quæ paratur ex floribus recentibus minutiſſimè inciſis, & in mortario lapideo contuſis, uibus tantum ſacchari additur, quantum ad rohibendum ſitum vel mucorem ſatis eſt, inc exponuntur ſoli in vaſe probè munito, : interdum agitantur.

Radices etiam mumiſari l. conſerviſari oſſunt, ſi recentisſimæ coquantur & conuaſſentur, vel per ſetaceum trajiciantur, & ccharo miſceantur.

Conſervam pæoniæ ⊖latam obtinebis, addas ſpir. 🜍 l. ⊖li q. s. ad gratum acom.

Bolum epilepſiæ adverſantem hunc præribit *Thiermajrius lib. 1. Conſ. Med. c. 3.*

℞. Conſerv. rad. pæon. q. s.
.°. ſuccin. gutt. vj.

 Cran.

Cran. human. præp. gr. xij.
Miſce.

II. *Electuaria*, ſive **Opiata** abuſivè ita vocata ſe ſiſtunt, quorum ingenti in numero præſtantiſſimum eſt electuarium ſpecificum epilepticum *Williſii, tract. de morb. convulſ. c. 3.* hôc modô deſcriptum.

℞. Conſerv. fl. pæon. maris,
lilior. convall. ā ℥iij.
Pulv. ſem. & rad. pæon. maris
ā ʒij.
Corall. præp. Margarit. pulv.
Cran. human. præp. ā ℈ij.
⊖ viſc. querc. ʒiß.
M. c. ſ. q. ſir. è corall. f. Electuarium.
Capiatur manè & veſperi qu. nucis moſchatæ.

Sanctorius Mithridatium cum pulvere granorum paradiſi, & pæoniæ maris, ſæpè feliciter adhibuit in epilepſia.

Montanus Centur. 2. Conſult. Med. pag. 58. bina electuaria ad uſum in epilepſia laudat, quorum unum recipit ſcillæ aſſatæ, & ſ. a. præp. ℥ij. pulv. ſem. pæon. ℥j. & mellis optim. col. & deſpumati ℔j. Alterum Mithridat. optim. ℥j. Sacch. roſat. ℥iij. Sem. pæon. ℥j. Raſur. cran. human. ʒvj. Sir. de cortic. citri q. s. pro Electuario.

Gele-

Celebris est antidotus convulsiva, radice pæoniæ instructa, quæ describitur à *Sennerto lib 1. Prax. part.2. c.31.*

Electuarium ex pæonia apprimè conveniens, epilepsiæ, & aliis morbis cephalicis, reperitur apud *Bertrucium Collector. Medicin. tract 1. sect.1. c.8.*

Cerebrum confortantem opiatam eximiam ordinavit *Reusnerus Observ. Med.30.*

Aliam in catarrhis deprædicat *Sennertus* locô allegatô. Aliam habet antimelancholicam *Timæus* von Güldenklee *Cas. Med. lib. 1. c.14.*

Electuarii Patavini epileptici primarium ingrediens est radix pæoniæ, à *Thiermajerio* producti *lib.1. consil. med. c.3.*

Nec omissa fuit pæonia in compositione theriacæ smaragdinæ Hispanorum à *Zacuto Lusitano artic. 4. c.2. distinct 6. pharm* in medium allata, & à D. *de Maphæis*, Medico Electorali Bavarico, ita reformata:

℞. Smaragd. præp. ℥iij.
Hyacinth. præp. ʒij
Rad. pæon Sem. ejusd.
Visc. querc. ā ʒij.
Croci ʒß
Cinamomi, zedoar. ā ʒij.
Dictamn. Cret. Sem citr. ā ℥iij.

Sem. acetos. ʒj.
Rasur. unicorn. ebor ā ʒij.
Corall. rubr. præp. ʒiß.
Serici è purpura ʒij.
Sirup. de limon.
Mellis & Sacchar. ā q. s.
M. f. Electuarium molle.

III. *Linctus* sive *Eclegmata* si desiderentur, ea cum pæonia confici possunt. Tale infantibus in metu epilepsiæ exhibere jubet *Petrus à Castro lib. de Colostro punct. 2.*

℞. Mellis rosat. sacchar. ʒß.
(Hoc autem paratur ex succo rosar. rubr. ℔iij. mell. & sacchar. clarific. ā q. s. pro sirupo, s. melle rosato sacharino.)
Ol. sesamin.
amygd. d. s. △. express. ā ʒß.
Sacchar. canth. violat. ʒi.
Rad. pæon. d. t. coll. ℈ii.
(Hoc est, ☉ existente in Leone, die & horâ ☉li dicata.) Misce.

Loch sive Eclegma leniens in partu dolorem, ipsuméque partum facilem reddens, exhibet *Rodericus Castrensis lib. 2. de morb. mul. c. 2.*

IV.

IV. *Conditum* radicis pæoniæ con-
t, si radices benè mundatæ, & secundum
ongitudinem sectæ aliquot dies macerentur
n aqua frigida, aquam deplendo singulis
iebus, & recentem affundendo: vel si co-
uantur, donec mollescant, & deinde siccen-
ur, cumque sacchari anaticâ ferè proportio-
e, tantilloque decocti proprii vel aquæ ad
umiditatis consumptionem, & sirupi consi-
entiam coquantur.

Conditas radices in humido asservatas
etulimus huc, quia tàm molles fiunt, ut inter
asticandum quasi in lingva solvi possint.

V. *Marmeladis* quibusdam placet
ldere pæoniam, qualem in morbis uterinis
ommendat *Mynsichtus in Armam. Med.
hym. s.12. p.214.*

VI. *Extractum* pæoniæ simplex con-
ci potest, vel ex succo radicum expresso &
epurato, vel ex decocto totius plantæ
um aqua simplici aut homogenea parato.
gratius autem cum spiritu vini, propter
mpyreuma phlegmatis vini in extracto re-
anens, concinnabis.

Extractum compositum diapæonias
indereri continetur in *Animadvers. Zwelffe-
in Dispens. August. pag.139.*

Extracto suo sedativo generali *Cnöffeli-*
pæoniam inserit, quod non solùm in

epilepfia, fed & in mania, delirio, & aliis i firmitatibus cerebri commendat,& in *Ephe Germ. Append. ad Ann. 6. & 7. pag. 61, 6* juris publici factum eft.

Similis efficaciæ extractum pæoniatu reperimus in libro jam allegato, *pag.* 59.

Extractum fpecificum uterinum cu pæonia magni æftimatur à *Mynſichto, A. mam. Med. Chym. pag.* 69.

Laudanum in caduco epileptico & h fterico excellentiffimum pæonia nobilitatu ita defcribit D. D. *Iohrenius in Prax. Chym. c.* 5.

℞. Cran. hominis violentâ peremti morte ℥iß.
jecor. ranar. virid. exficc. num. XL.
caftorei, fuccin.
gagat. ā ℥iij.
rad. pæon. fole in libram ingreffun faciente collect. ℥ij.
fem. pæon.
vifc. querc. ā ℥j.
flor. pæon.
tiliæ ā Mj.
fantal. rubr. citr.
croc. Orient.
mumiæ ver. ā ℥j.
galang.

car

cardamom. maj. & min.
macis ā ℥iij.

Pulverisatis affunde spir. vin. & extrahe l. a. tincturam, quam filtra, & in Balneo M. evapora ad consumtionem dimidiæ partis menstrui, nunc admisce

sulph. ⊖li narcotic. ℥iij.

digere vase clauso per 15 dies igne lento, post abstrahe menstruum ad mellaginem, ante ultimum verò evaporationis gradum antequam spissescant

sal. corallor.
perlar. ā ℥j.
cinnabar. nativ. min.
cinnabar. ☿ij ā ℥ß.

in aqua cinamomi solut. admisceantur, & longâ agitatione incorporentur.

Dosis à gr. vj. ad ℈ß.

Sulphur ⊖ narcoticum, medicamenti ntecedentis ingrediens, à Nobiliss. *Iohrenio* *rax. Chim. c. 1.* ita describitur:

℞. Limatur. ♂tis part. *j.*
⊖li part. *ij.*

Affunde acetum destillatum, coque lenō igne, coagula & urge in arena ad incanescentiam, refrigeratis iterum affunde aceum, & extrahatur tinctura, postea instillato uttatim oleo ♀ præcipitabitur ♁ ⊖li anovnum, quod benè abluendum propter saem ⊖li vomitumcientem.

Vii.

VII. *Linimentum* resolvens & di-
cutiens materiam impactam morbificam i
paralysi scorbutica, pæoniam recipiens, con
mendatur à D. D. *Dravvitzio, lib. de scorb*
dolorif. tit.3. pag.174.

℞. Rad. pæon. galang. ā ʒiij.
summit. salv. hyssopi,
beton. ā pij.
flor. chamæmel. Rom.
pæon ā piij.
fol. origan. rut. recent. ā M ß.
baccar. laur. juniper. ā ʒiij.
castorei ʒiß.
Incisa & contusa coq. in ol. lumbricor.
℔ß.
vini ℥iij. ut vinum exhalet. adde
ol. nuc. mosch. express. ʒij.
succini, rosmarin. ā ℈j. M.

Quercetanus in hoc linimento suo capue
purgio noluit etiam præterire pæoniam.

℞. Pulv. flor. calendulæ,
lavend. tiliæ ā ʒj.
fol. senæ,
sem. pæoniæ, nigell.
siler. montan. ā ʒß.
castor. ℈j.
hellebor. ʒj.
piperis gr. vj.
lign. aloes ℈ß.

mo-

moſchi, ambræ ã gr. vj.
o.° c terebinth. & ceræ q s. ad fingendum linimentum.

De hoc parum digito minimo inde in profundiſſimum narium locum, & optatos in purgando cerebro effectus videbis. Eſt quoque aptiſſimum remedium ad vertigines, epilepſias, & ad ipſum repurgandum in infantibus, ad hæc mala proclivibus, cerebrum, quod acidis & ſeroſis humoribus plerumque obſidetur, ex quibus commemorata mala originem ducunt.

Linimentum ſequens caput roborans in poplexia præſcribit *Sennertus lib. 1. Prax.* *g. 675.*

℞. Extr. rutæ ʒj.
paeon. ℈j.
o.° o nuc. moſch. expreſs. ʒß.
deſtill. gutt. vij.
rutæ,
fœnic. ã ℈ß.
ſuccini gutt. v. Miſce.

VIII. *Unguenta* denique ad varis affeus ingreditur pæonia. Ungventum ad olores capitis à cauſa calida & frigidâ tale ptimum eſt:

℞. Alabaſtr. in ✠ macerat. ℥iß.

Succi rad. pæoniæ
althex
herb. verben.
flor. roſar. ā ℥j.
Ol. chamæmel.
roſar. ā ℥iij.
cum cera alba f. Ungventum,
cui add. opii Thebaic. ℈j.
Hoc fronti & temporibus chartâ bibulâ
applicetur.

Caput XIII

De
Doſi & vehiculis medicamentorum ex pæonia.

Variat doſis pro varietate medicamentorum ex ea concinnatorum.

Aqua deſtillata ſimplex exhibetur ab ℥j. ad ℥iij. vel ultra. Eadem doſis obſervatur in infuſis, decoctis, potionibus, claretis, julapiis, & liquidis ſimilibus. Doſis compoſitarum, & cum vino vel ſpiritu vini deſtillatarum aquarum dimidii, aut unius alteriusve cochlearis capacitatem æquat. Spiritus volatiliores & penetrantiores, ut & tincturæ & eſſentiæ, item elixiria & mixturæ ſaturatiores à ℈ß. ad ℈ij. vel ʒj. ad ſummum

num propinantur. Morfuli, rotulæ, trochifci, fimilesque confectiones ad placidum accipiuntur. Pilularum ℈ß. l. ℈j. & ʒß. fufficiunt. Pulvis radicis vel feminis pæoniæ impliciter præparatus à ℈j. ad ʒj. vel ʒij. præbetur. Pulverum compofitorum difpenfatio prudentis medici relinquitur arbitrio, nunc enim infantibus, nunc adultis robuftis, nunc delicatioribus funt exhibendi. Hodiè dofin eorum propter naufeam ultra ʒj. vix extendere licebit. Feculæ & falia dantur à ℈ß ad ʒß. & ʒj. Confervæ, electuaria & ecegmata pro lubitu fumuntur. Extracta à granis v ad xxx adminiftrantur, & fi cum opio parata fuerint, in minori fubfiftitur dofi.

Vehicula quod concernit, ea conftituunt jufcula carnium calida, cerevifia, vinum, nifi calor p. n. id impediat; item lac & pulmenta, præfertim in infantibus. Exhiberi quoque poffunt pæoniata medicamenta in aquis deftillatis, firupis, emulfionibus, aliisve gratis, & morbis convenientibus medicamentis.

CAPUT XIV.

Invectiva in pæoniæ vires diluitur.

Non

NOn deſunt, in dubium qui vocant imò negant antepilepticam pæoniæ virtutem, tanti à pleriſque Medicis autoribus claſſicis æſtimatam.

Smetius Miſcell. lib.2. c.33. ait: ſi poſteriorum ætatum experientia verum comperiſſet, quod de pæoniæ radice *Galenus* ſcripſit, meritò magni æſtimanda foret. At nullus eorum, qui periculum ejus fecerunt, multum de tanta hujus radicis vi & potentia gloriatur.

Idem recentes pæoniæ radices, easque veras & legitimas, præmiſſis evacuantibus per alvum & urinas, adhibitis etiam inunctionibus, comitialibus omnis ferè ætatis collo appendi juſſit, eos tamen nec citius, nec melius aliis, quibus nihil de collo ſuſpenſum fuit, à ſe curatos fuiſſe teſtatur. Unde prorſus in ea eſt ſententia, ſi peculiari quadam vi proſit hæc radix comitialibus, perparum prodeſſe: nec niſi vacuato corpore vim hanc exerere poſſe: addit etiam, de collo ſuſpenſæ minus confidendum eſſe, niſi aliter juvet, quam Galenus credidiſſe videtur.

Cui ſe adſociat *Petr. Hoffmannus*, Galeni noſtri, inquiens, pæoniæ de collo pueri epileptici aliquoties appenſæ, ut fidem haberem, hactenus mihi nemo perſvaſit.

it. Vid. *Cist. Med. Hornung. epist.* 205. *pag* 386.

Mercurialis dicit: Nunquam vidi aliquem quicquam beneficii à radice pæoniæ habuisse. Hinc eam tempestate nostrâ aut amissam, aut eò munere nos indignos esse judicat.

Eandem querimoniam habet *Casp. à Reies, Camp. Elys. jucund. quæst. pag.* 256. ubi leguntur hæc verba: ego nullam, aut contemnendam vim in hac radice expertus sum.

Ioh. Crato à Krafftheim, consil. med. 28. scribit, de pæonia nostra quid sperare debeamus, cùm fœminam tantùm habeamus, facile est existimare.

Excell. D. *Ludovici Pharmac. pag.* 616. tradit: Ipsa pæoniæ tùm maris tùm fœminæ, etiam ad superstitionem usque collecta radix, (in taleolis) appensa, pulverata, decocta, condita, imò destillata quoque, quantoperè expectationem curativè fallat, hinc inde non sine tædio observamus.

Alios experimentum *Galeni* de hac radice adeò offendit, ut incantationis illud insimulent. Vid. *Hoffm. lib.* 2. *med. off. c.* 167. *Simon. Pauli Quadripart. botan. class.* 2. *pag.* 106.

Pace

Pace verò horum gravissimorum vi rum dixisse liceat, habent pæoniæ utriusq species eandem facultatem eximiam, se perque fuerunt, & adhuc etiam sunt in u adversus epilepsiam: nec virtus in amule periit hodiè, quamvis unus vel alter expe entiâ suâ id, quod *Galenus* & alii de radice r centi scripserunt, non observaverint. Huj sententiæ est *Ioh. Bapt. Sylvaticus in Ga Hist.14.* Nobiscum etiam faciunt *Oribasiu Serapio, Paulus.* Nec desunt illustrium v rorum supra c.8. adductorum, aliorumq experimenta certissima.

Audiamus insuper *Zacutum Lusitanum* qui *lib.1. de med. princip. histor. pag.38.* scri bit, antepilepticam vim pæoniæ non esse i dubium vocandam, eò quòd infiniti ho morbô correpti ab hoc amuleto non fuerin adjuti; asseritq; tàm marem, quàm fœminan tùm tenellis, tùm adultis variâ formâ exhi bitam plurimum pro curatione & præserva tione prodesse.

Siquis verò, cur auxilium hoc tàm sæpè decipiat medicos, causam inquirat? eam nos dicimus esse radicem, quæ vel tempore suo balsamico non colligitur, vel vetusta ni mis & arida in usum trahitur: aut impedi mento est vehementia causæ morbificæ, cui natura debilis impar est resistere: aut obsta mor-

orbus hæreditarius & inveteratus: hæc
item mala non facilè ad votum medentis
cedere aut moveri, eò quòd tacitô & diutur-
ô conamine sedem sibi confirmaverint,
erta res est. Ætas hominum adulta super-
t, quæ multis de causis etiam remedii hujus
perationem retardare potest, cui tamen
iquo modo etiam conducere non negabi-
us, licet non tantum, ut ætati nuper nato-
m, de quibus hoc maximè *Galenum* intelle-
sse cum *Aëtio* & aliis testatur *Sylvaticus*
d.

Si quæratur ulterius, utrum suspensa
eonia collo sola ab epilepsia possit liberare;
verò ex mente *Smetii* opus sit prius aliqua
orporis purgatione? Dicendum erit, pue-
s grandioribus & adultis in epilepsia con-
nsuali omninò prius convenire corporis
urgationem, cùm ita sæpè removeatur la-
ns in abdomine mali fomes, sive turma lum-
corum, sive saburra pravorum humorum
fuerit. In nuper natis verò puerulis, ob
abecillitatem corporis haud tutum erit
uidpiam catharticis moliri, nisi papavercu-
m diutius retentum, & hinc in deterius cor-
ptum, autor fuerit epilepsiæ.

Aliàs potest ad epilepsiæ exstirpatio-
m satis esse, si recens natis infantibus non
hementer convulsis, recens pæoniæ radix
de

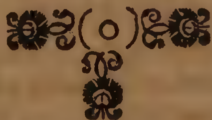
de collo suspendatur, & nonnihil de hac in iisdem, vel nutricibus suis exhibeatur, enim humida pusionum corpuscula non t exsiccabuntur, quàm acrius atque spumasc serum in ipsis corrigetur, quemadmodu supra dictum fuit.

Cùm igitur pæonia interius & exteri adhibita, ex se tàm laudabiles producat fectus, nefas fuerit, tales adscribere præs giis, ac illi detrahere dignitatem. Qu enim præstigiis cum vera medicina cor mercii? Nimirum

Vana superstitio procul hinc, magici susurri.

Atque sic historiam pæoniæ levi pen cillo adumbrasse sufficiat. Errata CAN DIDUS LECTOR humana judicet nobisque ignoscat & faveat.

DEO TER SANCTO SI LAUS HONOR ET GLORIA IN ÆTERNUM.



IN

INDEX.

ma

masculi-

FINIS.

* * *

Sphalmata mutanda & corrigenda.

Pag.1. l.2. lege amœnum. pag 5. l.16. lege item pag.6. l.28. lege sint. pag.20. l.22. lege siccum. pag.25 l.19. lege quibus non tantùm geniti in corpore lumbrici necantur, sed etiam nova &c. pag.27. l.6. lege seri & sanguinis acrimoniam. pag 27. l.29. lege è typhis tenelli cervi. pag.30. l.10. lege infantium pag.31. l.13. dele non pag.33. l.1. pro ichores lege humores. pag.42. l.15. lege sive. pag.66. l.22. lege sarsaparill. pag.69. l.10. lege ad imitationem Querc. paratum. pag.72. l.21. lege florum pag.75. l.16. lege dosis. pag.81. l.25. lege pro dosi concedatur. pag.98. l.24. lege looch. pag.103. l.25. lege affectus. pag.109. l.20. & 21. lege lumbricorum.

Reliqua Lector benignus & æqvus pro laudabili suâ humanitate emendabit.